

การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ปริญญานิพนธ์
ของ
วีรพงศ์ บุญประจักษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2545

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
วีรพงศ์ บุญประจักษ์

ร.จ.ด. 2545

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2545

วีรพงศ์ บุญประจักษ์. (2545). การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินุณยานพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนศิริราชวิทยา โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 10 คน เพื่อจัดกิจกรรมการเล่นสมมติเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยและแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้ผู้สังเกต 2 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต $RAI = 0.9$ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One – Way Repeated – Measures ANOVA) และ $t - test$ แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์

เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์แบบคะแนนรวม ทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

SOCIAL BEHAVIOR OF YOUNG CHILDREN
EXPERIENCE THAI FOLK PLAYING

AN ABSTRACT
BY
WIRAPONG BOONPRACHAK

*Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University*

Wirapong Boonprachak. (2002). *Social Behavior of Young Children Experienced Thai Folk Playing*. Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assist. Prof. Dr. Sirima Pinyoanuntapong, Assoc. Prof. Dr. Boonchird Pinyoanuntapong.

The main purpose of the research was to study the change of the average and each Sector of Social behavior of young children Experienced Thai Folk playing cooperative, assistance, Sympathy of young children's experienced Thai Folk before and during being experienced.

The Subject was 10 boys and girls, aged 5-6 years in Kindergarten level 3, of Sirirukwittaya school. The sample was selected by simple random Sampling technique by labeling three from Two classroom. The experiment was carried out for week, 3 day per week and 30 minutes per day.

The instruments were Thai Folk playing Program and the Social behavior observation from of young children by Two observers. The reliability was that RAI = 0.9 by using one-way Repeated-Measures ANOVA t-test Dependent from.

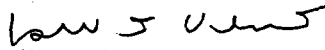
The finding was that young children before and during Thai Folk playing each week by average had Social behavior Significant difference at the level .001 and analyzing the changing during the week, it was found that Scores of Social behavior by average 8 weeks were changed in consistent with the whole score significantly different at .001 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ของ
นายวีรพงศ์ บุญประจักษ์

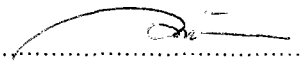
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

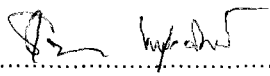

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่.....10.....เดือน.....พฤษภาคม.....พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ปิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ปิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. สัจจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดและการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี โดยตลอดมาในการทำปริญญานิพนธ์ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ และ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ กรรมการในการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์สุภาพร ธนะชานันท์ อาจารย์สดใส ชะนะกุล อาจารย์บังกช ทองเยี่ยม อาจารย์สุนีย์ สัมมา อาจารย์นพมาศ นิลจินดา และอาจารย์สมพ้อง บัวผันที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการสร้างและปรับปรุง แก้ไขและให้คำแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานวิจัยจนสำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน และคณะครู และขอบคุณเด็กนักเรียนอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนศิริรักษ์วิทยาที่ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์แผนกการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาให้การอบรมสั่งสอนถ่ายทอดความรู้และให้ประสบการณ์ที่ดีและมีคุณค่าอย่างยิ่งกับผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อโกสินทร์ คุณแม่นงค์ บุญประจักษ์ และครอบครัวบุญประจักษ์ทุกท่านที่ได้สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอบคุณเพื่อนๆนิสิตปริญญาโทวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ขอขอบคุณคุณรัญจวน ประโมจน์ย์ คุณเบญจะ คำมะสอน , คุณเมทินี ด่านยังอยู่ , คุณสมศรี แสงธนู , คุณกรรณิการ์ โยธารินทร์, ที่เป็นกำลังใจและคอยแนะนำให้ความช่วยเหลือตลอดมา ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ นิสิตปริญญาโทที่มีส่วนช่วยเหลือ แนะนำเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณอีกหลายท่านที่ได้กล่าวนามในที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความอบอุ่น และให้ทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัย และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง

วีรพงศ์ บุญประจักษ์

ผลงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีการศึกษา 2544

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	2
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัยและสมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	5
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม.....	6
ความหมายของพัฒนาการทางสังคม.....	6
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางด้านสังคม.....	6
ความหมายและลักษณะของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	8
ความต้องการทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย.....	9
แนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางด้านสังคม.....	13
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	14
ความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	14
แนวคิดและหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	15
ความหมายของการจัดประสบการณ์.....	16
ประเภทของกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย.....	17
งานวิจัยที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย.....	18
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นกลางแจ้ง.....	19
ความหมายของการเล่น.....	19
ความสำคัญของการเล่น.....	20
ความหมายของการเล่นกลางแจ้ง.....	21
วัตถุประสงค์ของการเล่นกลางแจ้ง.....	22
การจัดสถานที่เล่นกลางแจ้ง.....	22
แนวการจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้งสำหรับเด็กปฐมวัย.....	23
สิ่งที่ควรปฏิบัติในการจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้ง.....	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นกลางแจ้ง.....	24
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพื้นบ้านไทย.....	26
ความหมายของการเล่นพื้นบ้านไทย.....	26
ลักษณะของการเล่นพื้นบ้านไทย.....	26
ประวัติความเป็นมาของการเล่นพื้นบ้านไทย.....	27
ประเภทของการเล่นพื้นบ้านไทย.....	28
ประโยชน์ของการเล่นพื้นบ้านไทย.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพื้นบ้านไทย.....	30
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	32
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	32
การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	33
แบบแผนการทดลอง.....	34
วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล.....	36
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	48
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน.....	48
วิธีดำเนินการและสรุปผลการวิจัย.....	49
อภิปรายผล.....	50
ข้อเสนอแนะ.....	53
บรรณานุกรม.....	55
ภาคผนวก.....	61
ภาคผนวก ก.....	62
ภาคผนวก ข.....	66
ภาคผนวก ค.....	71
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	73

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	35
2 วันและกิจกรรมที่ทำการทดลอง.....	35
3 การหมุนเวียนลำดับการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม.....	37
4 คะแนนเฉลี่ยความเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย.....	41
5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	41
6 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมทางด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน ของเด็กปฐมวัย.....	42
7 คะแนนเฉลี่ยความเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย แยกเป็นรายด้านก่อนและระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย.....	44
8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำพฤติกรรมทางสังคมยกเป็นรายด้าน ของเด็กปฐมวัย.....	45
9 การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน แยกเป็นรายด้าน.....	46

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสังคม.....	43
2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย คิดเป็นรายด้าน.....	46

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะคิดคำนึงและคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เมื่อพลเมืองของประเทศมีคุณภาพและประสิทธิภาพตามที่ต้องการแล้ว การพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้สะดวกราบรื่น ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว ดังนั้นคนไทยจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและพัฒนาชาติ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาไว้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกฝน การอบรม การสืบทอดทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 3) ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นรากฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคคลและตลอดจนการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย มีความสำคัญและมีความหมาย เพราะเป็นการปูพื้นฐานชีวิตทั้งมวลให้แก่เด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเพื่อที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของสังคมในวันหน้า ซึ่งการจัดการศึกษาในระดับนี้เป็นการศึกษาที่ต้องมุ่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เกิดขึ้นอย่างมีระบบตามวุฒิภาวะ ถ้าหากเด็กไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการในแต่ละด้านอย่างถูกต้องแล้ว ความสามารถในการเรียนรู้จะถูกยับยั้งให้ล่าช้าและชะงักงันได้หากเด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับวุฒิภาวะแล้ว ย่อมเป็นสิ่งที่บ่งชี้ได้ว่าเด็กจะสามารถเป็นผู้ใหญ่ที่ดี เป็นที่ต้องการของสังคมในอนาคตได้เป็นอย่างดี สามารถก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายตามที่ต้องการได้ด้วยความมั่นคง

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และมีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขนั้น ต้องเริ่มที่การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของบุคคลที่อยู่ในสังคมในด้านต่างๆให้เข้าใจ การที่จะศึกษาพฤติกรรมทางสังคมให้ได้ดีและมีประสิทธิภาพนั้นต้องเริ่มปลูกฝังและให้ความรู้ในทางที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียน เพราะสามารถสร้างลักษณะนิสัย และวิถีชีวิตที่ดีแก่เด็ก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532: 724-725) การศึกษาระดับปฐมวัยจัดเป็นการศึกษาระดับที่สำคัญระดับหนึ่งที่มีผู้จัดการศึกษาตลอดจนผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอน หรือผู้ดูแลเด็กซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการปลูกฝังลักษณะนิสัยให้กับเด็กในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมและนำเด็กไปสู่พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา โดยเฉพาะการจัดประสบการณ์ทางสังคม ซึ่ง บลูม (Bloom. 1964 :215) กล่าวว่า ความสำคัญในการจัดประสบการณ์ทางสังคมกับเด็กในช่วงปฐมวัยมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคนเราเป็นอย่างมากและสอดคล้องกับ แอนดรูส์ (Andrews. 1964 : 215 ; 1968) ที่กล่าวว่า ความสำคัญในการให้ประสบการณ์ทางสังคมกับเด็กในช่วงของการศึกษาระดับปฐมวัย มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคนเราเป็นอย่างมากเด็กที่มีปัญหาทางสังคมตั้งแต่ระดับปฐมวัย มักจะไม่ใช่ที่ยอมรับจากเพื่อน และยังนำไปสู่ปัญหาการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม เฮิร์ลอค (Hurlock. 1964 : 274 – 275) ได้กล่าวถึง รูปแบบของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนซึ่งได้แก่ การร่วมมือในกลุ่มเพื่อน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม ความเห็นอกเห็นใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา การพึ่งพาอาศัยกัน การไม่เห็นแก่ตัว ความผูกพัน มีความเป็นเพื่อนซึ่งถ้าเด็กขาดสิ่งทีกล่าวนี้อาจจะทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กในระดับปฐมวัยที่มีพฤติกรรมที่อาจเป็นปัญหาของสังคมตั้งแต่วัยแรก โดยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมและตามความต้องการและความสนใจของเด็ก

การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละคนนั้น ควรคำนึงถึงธรรมชาติของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งเด็กทุกคนมีความเหมือนกันในแง่ของพัฒนาการ เด็กทุกคนจะต้องผ่านลำดับขั้นตอนของพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน คือทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แต่จะเร็วหรือช้าก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานต่าง ๆ และปัจจัยที่จะมีผลต่อพัฒนาการของเด็ก จากคู่มือแนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาได้มีการกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 3 - 6 ปี ที่มุ่งให้เด็กได้มีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ตรงตามความสามารถ และความแตกต่างของแต่ละบุคคล ซึ่งจากการศึกษารายละเอียดในคู่มือแนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษานั้นมีกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมหลักได้แก่ กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เกมการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ . 2539 : 10)

จากแนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า กิจกรรมกลางแจ้งเป็นกิจกรรมหลักที่สำคัญในการที่จะส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกาย เพราะในขณะที่เด็กเล่นนั้นเด็กจะได้ใช้สมรรถภาพทางด้านร่างกาย หลายๆ ส่วนควบคู่กับการใช้สติปัญญา และนอกจากนั้นการเล่นยังเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ในการเรียนและการทำงานของลูก ช่วยให้ได้มีพัฒนาการทางสังคมในทางที่ดี เพราะในขณะที่เด็กเล่นนั้นจะได้รับ ความสนุกสนาน ได้เรียนรู้การเล่นที่เป็นกลุ่ม เคารพกฎ กติกา ได้แสดงความรู้สึกความต้องการของตนเอง ได้แสดงความพอใจและการยอมรับผู้อื่น รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้การเป็นผู้นำหรือผู้ตาม รู้จักการช่วยเหลือและการแบ่งปัน การเล่นจึงเป็นกิจกรรมที่เป็นหัวใจสำคัญและมีความสำคัญอย่างยิ่งในวัยเด็ก ซึ่งธรรมชาติของเด็กจะชอบการเล่น พาร์ตัน (Parton. nd) ได้แบ่งลักษณะการเล่นออกเป็นหลายลักษณะ ได้แก่ การเล่นตามลำพังไม่สนใจผู้อื่น ให้ความร่วมมือ การเฝ้ามองผู้อื่นเล่นอย่างสนุกสนาน การเล่นเป็นกลุ่ม การเล่นที่เด็กเล่นกับผู้อื่น ซึ่งทุกลักษณะของการเล่นนั้นจะช่วยให้เด็กปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมในทางที่ดี ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งเพื่อที่จะให้เด็กเกิดพัฒนาการทางสังคมนั้น มีการจัดกิจกรรมในหลายรูปแบบ เช่น การเคลื่อนไหวพื้นฐาน กิจกรรมเข้าจังหวะ เกมเบ็ดเตล็ด การเล่นสมมุติ การละเล่นพื้นบ้าน การเล่นแบบผลัด กิจกรรมเสริมสมรรถภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2534 : 2 – 3)

จากผลการศึกษาการจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้งให้กับเด็กนั้น เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในการที่จะส่งเสริม หล่อหลอม ปรับเปลี่ยน ปรับปรุง พฤติกรรมทางด้านสังคมในทางที่ดีให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก เพราะขณะที่เด็กเล่นนั้น เด็กได้รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนๆ รู้จักการเจรจาสนทนา คบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อน ดังนั้นถ้าเราเข้าใจความสำคัญเข้าใจธรรมชาติของการเล่น และเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์การเล่นในสิ่งที่เด็กพอใจ และหาวิธีการส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้พัฒนาการทางสังคมได้อย่างเหมาะสม ย่อมจะทำให้เด็กมีประสบการณ์ในการที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคม และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำหรับการจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้ง สามารถจัดให้อยู่ในรูปแบบของการนำเอาประสบการณ์การเล่นกลางแจ้งแบบการเล่นพื้นบ้านไทยมาจัดให้กับเด็ก ซึ่งการจัดประสบการณ์ดังกล่าวจะเอื้อให้เด็กมีประสบการณ์การเล่นที่สามารถส่งเสริม ปรับเปลี่ยน ปรับปรุง พฤติกรรมทางสังคมให้เกิดขึ้นกับตัวเด็กได้เป็นอย่างดี เนื่องจาก รูปแบบการเล่นพื้นบ้านไทยนั้นมีเนื้อหาของกิจกรรมที่เด็กทุกคนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนที่เล่นด้วยกันทุกคน มีการพูดคุย สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ได้รับความ

สนุกสนาน เพลิดเพลิน เรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มเพื่อนแต่ละคนว่ามีพฤติกรรมเป็นอย่างไร สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนได้มากน้อยเพียงใด ตลอดจนเสนอแนวความคิดในการที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นขณะที่เล่นกับกลุ่มเพื่อนได้ และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการทางสังคมในทางที่ดี และสิ่งเหล่านี้จะช่วยในการปลูกฝังพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็ก รวมทั้งจะช่วยให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตลอดไป นอกจากนี้การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญ เนื่องจากการเล่นพื้นบ้านไทยเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรม ที่สืบทอดมาในวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยจะมีลักษณะการเล่นหลายรูปแบบ มีทั้งการฝึกในด้านภาษาโดยมีบทท่อง คำคล้องจอง เช่น รี้ข้าวสาร มอญซ่อนผ้า ฝึกทักษะสติปัญญาการใช้ไหวพริบ เช่น ตีจับ ขี้ม้าส่งเมือง ฝึกทักษะด้านสังคม เช่น เดินกะลา ปิดตาตีหม้อ เป็นต้น ซึ่งวิธีการเล่นมีกฎเกณฑ์และกติกาการเล่นที่ไม่ซับซ้อนมากนัก และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่นนั้นได้จากวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น นำมาประดิษฐ์เป็นของเล่น เช่น กะลามะพร้าว ก้านกล้วย เม็ดมะขาม ทางมะพร้าว เป็นต้น (รัชฎววรรณ ประพาน . 2541 : 1-2)

จากสภาพดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลของการวิจัยจะช่วยให้ครูเลือกกิจกรรม ตลอดจนนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์ และส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ และกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงของสัปดาห์
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัยเป็นรายด้าน ได้แก่ ความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือแบ่งปัน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงของสัปดาห์

ความสำคัญของการของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจ ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมแก่เด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับระดับพัฒนาการและความสนใจของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนศิริรักษ์วิทยา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แขวงบุคคโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนศิริรักษ์วิทยา แขวงบุคคโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จับสลาก 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน
2. ครูประจำชั้นอนุบาล 3 ห้องที่ได้รับการสุ่มจากข้อ 1 ทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย แล้วทำการการให้คะแนนที่จัดเรียงลำดับจากน้อยไปมาก คัดเลือกเด็กที่มีคะแนนน้อย 10 คนแรก มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ตัวแปรที่ศึกษา

- 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย
- 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคม

4. ระยะเวลาที่ใช้ในเวลาทดลอง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง ตามแผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย

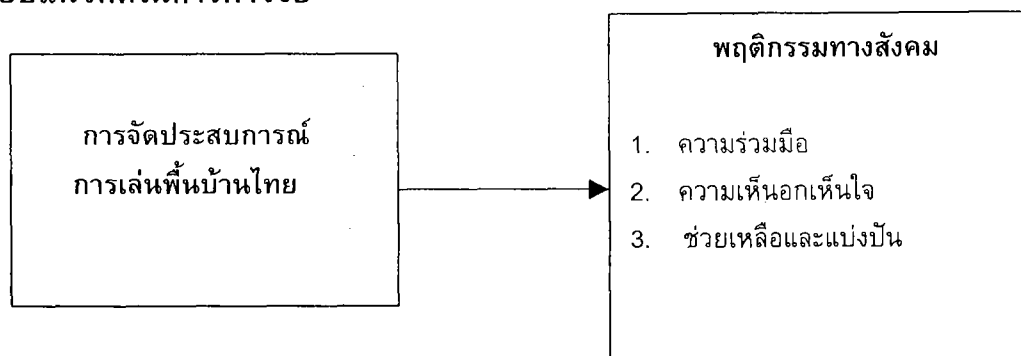
5. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียน ชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ซึ่งอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนศิริรักษ์วิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
2. พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง การพูดหรือการแสดงออกของเด็กที่แสดงถึงความรู้สึกของตนเอง ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกัน โดยจำแนกพฤติกรรมทางสังคม ได้ดังนี้
 - 2.1 ความร่วมมือ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการกระทำต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน เช่น การปฏิบัติตามกฎ กติกาการเล่น ร่วมจัดเตรียมอุปกรณ์ (ร่วมมือกับครู) ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ใช้วาจาสุภาพในขณะที่เล่น เล่นร่วมกับเพื่อนจนจบกิจกรรม
 - 2.2 ความเห็นอกเห็นใจ หมายถึง พฤติกรรมที่สังเกตได้จากสีหน้า ท่าทาง และคำพูด เช่น กล่าวคำยกย่องชมเชย ปลอบโยนโดยการสัมผัส ประบมือแสดงความยินดี มีความเกรงใจ (ไม่รบกวน ขัดขวาง) ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

2.3 การช่วยเหลือและแบ่งปัน หมายถึง พฤติกรรมที่สังเกตเด็กที่แสดงพฤติกรรมออกที่ชัดเจน เช่น พูดอธิบายวิธีการเล่นให้ผู้อื่นเข้าใจ ชวนผู้อื่นมาเล่นด้วยกัน ดูแลเพื่อนที่ได้รับบาดเจ็บขณะที่เล่น ช่วยหยิบยื่นอุปกรณ์ในการเล่นให้เพื่อน ช่วยเก็บอุปกรณ์การเล่นเมื่อสิ้นสุดการเล่น

3. การจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้งแบบการเล่นพื้นบ้านของไทย หมายถึง กิจกรรมที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีบทร้องและไม่มีบทร้องประกอบ มีกฎกติกาในการเล่นที่ไม่ซับซ้อน ซึ่งมี 12 ชนิด ได้แก่ ตีกรรเชียงแข่ง วิ่งเปี้ยว รำวงชิงทีหนึ่ง ปิดตาตีหม้อ มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร ตีจับโปงพาง งูกินหาง อ้ายเข้อ้ายโอง กาฟักไข่ เสือกินวัว

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย มีพฤติกรรมทางด้านสังคมก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมแบบการเล่นพื้นบ้านไทย ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันและกำหนดสมมติฐานเฉพาะ ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย มีความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยเฉลี่ยรวมก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ในแต่ละช่วงของสัปดาห์แตกต่างกัน

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย มีความแตกต่างและมีความเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม แยกเป็นรายด้านก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย ในแต่ละช่วงของสัปดาห์แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นกลางแจ้ง
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพื้นบ้านของไทย

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

1.1 ความหมายพัฒนาการทางสังคม

ได้มีผู้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา. (2528 : 220) กล่าวว่าพัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในพฤติกรรมของมนุษย์ให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อเข้ากับสังคมได้

ภรณ์ คุรุรัตน์. (2524 - 24) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่จะทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีเพียงใดนั้นมี 3 ประการ ดังนี้

1. ลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม เด็กจะเข้ากับสังคมได้ดีต้องประพฤติตามแนวที่สังคมยอมรับ และนิยมชมชอบ ซึ่งสังคมแต่ละสังคมย่อมมีมาตรฐานของตนเอง เด็กจะต้องเข้าใจมาตรฐานและปฏิบัติให้เหมาะสม

2. บทบาทในสังคม หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่ยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมของสังคม ซึ่งในแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน บทบาททางสังคมดังกล่าว ได้แก่ บทบาทของพ่อแม่ ของเด็ก ของครู ฯลฯ ถ้าเด็กไม่เข้าใจ และไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนด เด็กคนนั้นจะมีปัญหาในการปรับตัว และอยู่ในสังคมอย่างไม่มีความสุข

3. เจตคติต่อสังคม หมายถึง ความรู้สึกของเด็กที่มีต่อสังคม เด็กจะต้องรู้สึกว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีหน้าที่ต้องให้ความร่วมมือ และมีความรู้สึกพอใจในสังคมของตน เด็กจึงจะมีความสุข

พัฒนาการทางสังคมของเด็กนั้นจึงมีความสำคัญและจำเป็นที่บุคคลในสังคมต้องเรียนรู้ เพื่อการปรับตนเองให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และการที่เด็กจะมีชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข จำเป็นต้องปรับตัวเข้ากับสังคมได้ จะมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีแบบแผนตามลำดับขั้นขึ้นอยู่กับอายุและประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในแต่ละช่วงอายุ ซึ่ง ฟรอยด์ (Freud.) ได้เน้นว่า ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในระยะแรกมีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะจะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย เริ่มต้นจากการปฏิสัมพันธ์แรกเริ่มระหว่างทารกกับแม่ด้วยสายใยความผูกพัน (Attachment Bonding) ซึ่งจะพัฒนาความสัมพันธ์ใกล้ชิดพึ่งพาอาศัยแม่ มาสู่การแยกจากแม่เป็นตัวของตัวเองและสามารถพึ่งตนเอง อันนำไปสู่การการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นรอบข้างและเรียนรู้บทบาทของตนเองในสังคม แบบแผนพัฒนาการด้านสังคมของเด็กทุกคนจะคล้ายคลึงกัน แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงอาจแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากความแตกต่างส่วนบุคคลและความแตกต่างระหว่างบุคคลตามวัยของเด็ก

1.2 ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน

อีริกสัน (สรวงศ์ ไคว้ตระกูล. 2541 : 40 – 44) กล่าวว่า อีริกสัน เป็นลูกศิษย์ของ فروยด์ ได้สร้างทฤษฎีขึ้นมาในแนวทางการคิดของ فروยด์ แต่เน้นความสำคัญของทางด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมด้านจิตใจ (Psychological Environment) ว่ามีบทบาทในพัฒนาการบุคลิกภาพมาก ความคิดของอีริกสันต่างกับ فروยด์ หลายประการ เป็นต้นว่า เห็นความสำคัญของ Ego มากกว่า Id และถือว่าพัฒนาการของคนไม่ได้จบแค่วัยรุ่น แต่ต่อไปจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต คือ วัยชรา และตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ บุคลิกภาพของคนที่เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ และถือว่าเป็นวิวัฒนาการที่จะต้องมียุคสรรค คนอาจจะพบประสบการณ์ที่ไม่ปรารถนาและทำให้เป็นแผลหรือรอยร้าวของพัฒนาการของบุคลิกภาพตามแต่ละขั้นของชีวิตซึ่งเป็นธรรมชาติของคน แต่ก็สามารถจะรักษาบาดแผลที่เกิดขึ้นให้หายไปโดยการบำบัดของตนเอง อีริกสัน เป็น Neo – Freudian ได้เรียกทฤษฎีของเขาว่าเป็นทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial Theory) ซึ่งได้แบ่งพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ออกเป็น 8 ขั้น แต่สำหรับปฐมวัยมีเพียง 4 ขั้น จึงขอกล่าวเฉพาะ 4 ขั้น ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ความไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ (Trust vs Mistrust) ซึ่งเป็นขั้นในวัยทารก อีริกสันถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของพัฒนาการในวัยต่อไป เด็กทารกจำเป็นต้องมีผู้เลี้ยงดูเพราะช่วยตนเองไม่ได้ ผู้เลี้ยงดูจะต้องเอาใจใส่เด็ก ถึงเวลาไหนก็ควรจะให้และปลดปล่อยความเดือร้อน ไม่สบายนของทารกอันเนื่องมาจากการขับถ่าย เป็นต้น ผู้เลี้ยงดูจะต้องสนองความต้องการของเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพราะเด็กมีความหวังว่าเวลาหิวมักจะคนมาให้นม เวลาที่ผ้าอ้อมเปียกจะมีความเปลี่ยนให้ เด็กจะอยู่ด้วยความหวังว่า พ่อแม่ คนเลี้ยง จะมาช่วยสนองความต้องการของตนแล้ว เด็กยังเชื่อมั่นตนเองว่ามีความสามารถที่จะใช้วิธีช่วยเหลือตนเองช่วยตนเอง เป็นต้นว่า สามารถจะหาหัวนมและคว่ำมาดูดได้ อีริกสันได้กล่าวว่า ความไว้วางใจเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาการทางบุคลิกภาพ เด็กที่ขาดความไว้วางใจจะกลายเป็นคนที่ก้าวร้าว ตีตัวออกจากสิ่งแวดล้อม บางกรณีถึงกับเป็นโรคจิต ที่เรียกว่า Childhood Schizophrenic

ขั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเองอย่างอิสระ – ความสงสัยไม่แน่ใจตัวเอง (Autonomous vs Shame and Doubt) อยู่ในวัยอายุ 2 – 3 ปี วัยนี้เป็นวัยที่เริ่มเดินได้ สามารถที่จะพูดได้และความเจริญเติบโตของร่างกายช่วยให้เด็กมีความอิสระ พึ่งตัวเองได้ และมีความอยากรู้อยากเห็น อยากจับต้องสิ่งของต่าง ๆ เพื่อต้องการสำรวจว่าคืออะไร เด็กเริ่มที่อยากเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ฉะนั้นเด็กวัยนี้จะต้องเรียนรู้พฤติกรรมหลายอย่างที่กำหนดโดยสังคม ฉะนั้น พ่อ แม่ และผู้เลี้ยงดู จำเป็นจะต้องรักษาความสมดุล ช่วยเด็กให้เป็นอิสระ โดยต้องเป็นผู้ที่รู้จักใช้คำพูดอธิบายให้เด็กเข้าใจ ว่าสิ่งไหนทำได้สิ่งไหนทำไม่ได้ พยายามเลี่ยงการดุเด็กเวลาที่ทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่บางครั้งจำเป็นต้องปล่อยให้เด็กมีความอาย (Shame) และการสงสัยตัวเองว่าทำไม่ถูก (Doubt) เพราะเป็นสิ่งสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา เพราะว่าทุกคนควรจะต้องมีความละอายใจ ไม่กล้าทำสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับด้วย อย่างไรก็ตาม พ่อ แม่ ควรจะเน้นที่การให้โอกาสเด็กพึ่งตนเอง มีความเป็นอิสระทำอะไรด้วยตนเองมากกว่าการมีความรู้สึกอายและสงสัยในตนเอง

ขั้นที่ 3 การเป็นผู้คิดริเริ่ม – การรู้สึกผิด (Initiative vs Guilt) วัยเด็กอายุประมาณ 3 – 5 ปี อีริกสันเรียกวัยนี้ว่าเป็นวัยที่เด็กมีความคิดริเริ่มอยากจะทำอะไรด้วยตนเอง จากจินตนาการของตนเอง การเล่นสำคัญมากสำหรับวัยนี้ เพราะเด็กจะได้ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ จะสนุก จากการสมมติของต่าง ๆ เป็นของจริง เช่น อาจจะจำลองกระดาษเป็นรถยนต์ ขับรถยนต์เหมือนผู้ใหญ่อย่างไรก็ตาม เด็กก็ยังพยายามที่จะเป็นอิสระ พึ่งตนเอง อยากจะทำอะไรเองไม่พึ่งผู้ใหญ่ เป็นวัยที่เด็กจะเลียนแบบจากผู้ใหญ่ ทั้งด้านการพูดและการกระทำ อีริกสันอธิบายการรู้สึกผิด (Guilt) เหมือนกับ فروยด์ คือ เน้น Resolution และ Oedipal Complex ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว ดังนั้นเด็กชายในวัยนี้ต้องการทำอะไรเหมือนพ่อ เด็กหญิงอยากจะทำอะไรเหมือนแม่ เด็กบางคนอาจจะทำงานซ้ำ เสร็จซ้ำ แต่เมื่อเสร็จแล้วก็ เป็นสิ่งที่สมบูรณ์เรียบร้อยและถูกต้อง เด็กบางคนอาจจะเรียนไม่เก่ง แต่เล่นกีฬาเก่ง เป็นต้น การช่วยเหลือแบบนี้นักจะช่วยให้เด็กไม่มียุติภัย และมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ไม่เกลียดตนเอง และไม่มียุติภัย

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ - ความรู้สึกด้อย (Industry vs Inferiority) อิริคสันใช้คำว่า Industry กับเด็กอายุประมาณ 6 – 12 ปี เนื่องจากเด็กวัยนี้ มีพัฒนาการด้านสติปัญญาและทางด้านร่างกาย อยู่ในขั้นที่มีความต้องการที่จะทำอะไรอยู่เสมอไม่เฉื่อย หรืออยู่เฉย ๆ แม้ว่าเด็กที่เจริญเติบโตในวัฒนธรรมที่ไม่มีการศึกษาในโรงเรียนทั่วโลกก็พบว่า เด็กวัยนี้เป็นวัยที่จะเริ่มฝึกหัดอาชีพ สำหรับสังคมที่มีการศึกษาในโรงเรียน

เด็กก็จะอยู่ในความพยายามอย่างมาก ผู้ใหญ่จะต้องพยายามช่วยให้เด็กได้รับสัมฤทธิ์ผล ให้เขารู้ว่าจะต้องมีประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เขาคิดว่าคนเราเก่งมีความสามารถทำอะไรก็ได้ เพื่อจะไม่ให้เกิดปมด้อย มีส่วนช่วยให้เด็กที่โชคไม่ดี ที่ทำงานช้า สู้คนอื่นไม่ได้ โดยพยายามหาสิ่งที่เด็กคนนั้นทำได้ดีกว่าคนอื่น และนอกจากนี้ให้เขาเห็นความสามารถพิเศษของเขา และประกาศให้คนอื่นเห็นด้วย เช่น เด็กบางคนอาจจะทำงานช้า เสร็จช้า แต่เมื่อเสร็จแล้วเป็นผลงานที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ เด็กบางคนเรียนไม่เก่ง แต่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้มือได้ดี หรือเล่นกีฬาเก่ง การช่วยเหลือแบบนี้ก็จะช่วยทำให้เด็กไม่มีปมด้อยและมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง

1.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ ฮาวิกเฮอ์สท (Havighurst)

ฮาวิกเฮอ์สท (พรณี ชูหัย เจนจิต. 2528 : 77 - 78) กล่าวถึงว่าได้รับอิทธิพลแนวความคิดมาจากอิริคสันเกี่ยวกับลักษณะของพัฒนาการในช่วงวัยของบุคคล โดยเขาได้อธิบายว่า ในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้น มีงานประจำวัน ซึ่งเป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะทำได้ในช่วงนั้น ๆ ซึ่งถ้าบุคคลใดไม่ประสบความสำเร็จในงานนั้น จะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเฮอ์สท (Havighurst) ได้เสนองานตามขั้นพัฒนาการทางสังคมในปฐมวัย คือ

- 1 เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงทางสังคมและกายภาพ ซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อ แม่ โรงเรียน ครู และสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กเกี่ยวข้องกับ
- 2 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้อง และบุคคลอื่น รวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น
- 3 เด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิด และเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม

1.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ เพียเจท์ (Piaget)

เพียเจท์ (Piaget) ได้กล่าวถึงพัฒนาการเด็กในระบูปฐมวัยว่าเป็นวัยที่เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม โดยเด็กยังไม่เข้าใจว่า ความดี ความไม่ดีเป็นอย่างไร จึงยึดถือความพอใจของตนเองเป็นใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 8) การจัดสิ่งแวดล้อมทั้งที่บ้าน และโรงเรียนให้เด็กอย่างเหมาะสมทำให้เด็กสามารถปรับตัวในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 3 – 6 ปี เด็กเริ่มสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง สามารถแสดงความรู้สึก และพฤติกรรมที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ สามารถพัฒนาความร่วมมือ และเรียนรู้ในการเข้าสังคม มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และวัตถุที่อยู่รอบ ๆ ตัว และเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการทางสังคม

1.5 ความหมายและลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ได้มีผู้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

อิงลิช (English) ได้ให้ความหมายไว้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของบุคคล หรือองค์กรทางสังคม (สุทธิพรพรรณ ชีรพงศ์. 2534 : 36 อ้างอิงมาจาก English 1958 .)

เพจ (Page. 1997 : 314) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมกลุ่มบุคคลที่ได้รับการควบคุมโดยองค์กรทางสังคม หรือเป็นพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกเพื่อพยายามมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น กูด (Good. 1965 : 44) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่าเป็นการแสดงออกที่แตกต่างกันไปแต่ละบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมหรือเป็นการแสดงออกของกลุ่มบุคคล

จากการให้ความหมายของนักการศึกษาตามที่ได้กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแต่ละคนแสดงออกมาในรูปแบบของตัวเอง เป็นเรื่องของส่วนบุคคลซึ่งอาจได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มเพื่อนหรือบุคคลอื่นๆในสังคมรอบข้างของตนเอง

1.6 ลักษณะพฤติกรรมทางสังคม

เด็กแต่ละคนจะพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมได้นั้นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ดังที่ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2539 : 21) กล่าวว่าจากความรู้สึกผูกพันภายในครอบครัว ที่ต้องการพึ่งพาตนเองและการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นมีความสนใจกับการเรียนรู้สิ่งรอบตัวมากขึ้นและเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เพราะเด็กวัยนี้จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางยังไม่รู้จักควบคุมอารมณ์และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นแต่เมื่อเด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันหรือผู้อื่นมากขึ้น อีกทั้งได้รับการส่งเสริมลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคม เด็กย่อมสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและเรียนรู้บทบาทของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

จิตินันท์ เดชะคุปต์ (2537 : 55) กล่าวถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี จะมีการเล่นรวมกลุ่มกับเพื่อนมากขึ้น รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี กระตือรือร้นช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกผู้อื่น

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1978 : 239) กล่าวถึงเด็กอายุ 2 – 6 ปี ว่าทัศนคติและพฤติกรรมทางสังคมที่ปรากฏในช่วงวัยนี้ คือ การต่อต้าน การก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท การแข่งขันชิงดี การร่วมมือ การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม การมีใจกว้างขวาง การเป็นที่ยอมรับของสังคม การเห็นอกเห็นใจ

จากที่นักศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า ลักษณะทางสังคมของเด็กอายุ 2 – 6 ปี มีการเล่นรวมกลุ่มกับเพื่อน มีข้อตกลงในกลุ่มสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในกลุ่มได้ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นรู้จักการรอคอยผู้อื่น รู้จักการเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี มีลักษณะการเป็นผู้นำและผู้ตามให้การช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญของพฤติกรรมทางสังคม รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

รูปแบบของพฤติกรรมทางสังคมที่พัฒนาขึ้นในเด็กปฐมวัย มีรากฐานมาจากพฤติกรรมในวัยทารก และบางพฤติกรรมก็เกิดขึ้นในระยะเริ่มเข้าเรียนอนุบาล ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ใหม่ๆเช่น ปฏิสัมพันธ์กับคนรอบตัว อาทิ ครู เพื่อน และบุคคลอื่น ๆ เป็นต้น เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1978 : 237 - 239) กล่าวว่า รูปแบบของพฤติกรรมเด็กปฐมวัยที่ปรากฏในขณะที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมีดังต่อไปนี้ คือ การร่วมมือ การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม การเป็นผู้มีใจกว้างขวาง ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบปันสิ่งของ และการเห็นอกเห็นใจ ซึ่งแสดงออกมาในรูปของการช่วยเหลือปลอบโยน พฤติกรรมเหล่านี้มีผู้อธิบายรายละเอียดไว้ดังนี้

ความร่วมมือ

คอร์ลินส์ และเฮชเมอร์ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 228 ; อ้างอิงมาจากCollins and Ashmors. 1970) อธิบายว่า การร่วมมือ หมายถึง การที่บุคคล 2 คน มีจุดมุ่งหมายอันเดียวกันในการกระทำต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในทำนองเดียวกัน มุสเซน และคนอื่น ๆ (Mussen and others. 1969 : 358) ได้กล่าวว่า ความร่วมมือ หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันของคน 2 คน หรือมากกว่าเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน เช่น ร่วมมือในการเล่นเกมน ร่วมมือทีมกีฬา เด็กจะเรียนรู้การเล่นและการทำงานร่วมกันกับเพื่อนคนอื่นเมื่ออายุเข้า 4 ปี และจะเล่นหรือทำงานร่วมกับเพื่อนได้เป็นเวลานานขึ้นทีละน้อย ถ้าเด็กยังมีโอกาสในการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนมากเท่าใด เด็กก็จะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือกับเพื่อนได้มากขึ้นเท่านั้น

การช่วยเหลือ

การช่วยเหลือเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งแนนซี และไมเคิล (Nancy and Michael. 1979 : 356 – 363) ได้กล่าวว่า การช่วยเหลือ เป็นการพยายามที่จะช่วยบรรเทาความต้องการที่ไม่ใช่ทางอารมณ์แก่ผู้อื่น เช่น ช่วยผู้อื่นโดยการให้ข้อมูล ช่วยผู้อื่นทำงานหรือเสนอสิ่งของที่ตนไม่เคยเป็นเจ้าของมาก่อน และบี (Bee. 1985 : 396 – 401) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนของเด็กปฐมวัยว่า เป็นการแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในเชิงบวก ซึ่งอายุ 2 - 3 ปี จะมีชนิดของการปฏิสัมพันธ์เชิงบวกด้วยการให้ เช่น เด็กจะเสนอให้ความช่วยเหลือหรือให้ของเล่นหรือพยายามปลอบใจเด็ก คนที่ได้รับบาดเจ็บ เด็กจะทำตามคำขอร้อง หรือคำแนะนำของเพื่อนมากกว่าคนที่ไม่ใช่เพื่อน เด็กบางคนจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือมากกว่าเด็กคนอื่น ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทั้งในครอบครัว และบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งเพื่อน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การช่วยเหลือเป็นการพยายามที่จะช่วยบรรเทาความต้องการใช้คำพูดและ / หรือแสดงท่าทาง เช่น ปลอบใจเมื่อเพื่อนได้รับบาดเจ็บ ให้สิ่งของที่ตนไม่เคยเป็นเจ้าของมาก่อน หรือช่วยเหลือเพื่อนทำงาน เป็นต้น

การแบ่งปัน

แนนซี และไมเคิล (Nancy and Michael. 1979 : 356 – 363) ได้กล่าวว่า การแบ่งปันเป็นการให้หรือยอมให้คนอื่นใช้ของที่ตนเคยเป็นเจ้าของมาก่อนได้ชั่วคราว

สเตาปี (Staub. 1971 : 805 – 816) ได้ศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยเป็นเพศหญิง จะตอบสนองการขอร้องของเพื่อนมากกว่าเพศชาย และเด็กเพศชายจะแสดงพฤติกรรมแบ่งปันมากกว่าเพศหญิง ในทำนองเดียวกันจากงานวิจัยของ เบิร์ช และบิลล์แมน (Birch and Billman. 1986 : 387 - 395) แสดงให้เห็นว่า เด็กจะแสดงพฤติกรรมแบ่งปันให้เพื่อนที่คุ้นเคยมากกว่าคนที่คุ้นเคยน้อยกว่า

จึงกล่าวได้ว่า การแบ่งปันของเด็ก จะเป็นการเสียสละสิ่งที่ตนเองเป็นเจ้าของ และจะแบ่งปันในสิ่งที่ตนเองไม่ชอบมากกว่าที่ตนชอบ นอกจากนี้เด็กจะแสดงพฤติกรรมแบ่งปันเพื่อนมากกว่าผู้อื่น

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2523:7) ได้จำแนกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในช่วงอายุระหว่าง 3 – 6 ปี ไว้ดังนี้

อายุ 3 ปี พฤติกรรมของเด็กมีลักษณะสนุกที่ได้เล่นกับเด็กคนอื่น ต้องการมีเพื่อนต้องการความรักและการยอมรับจากผู้ใหญ่ มีความเป็นอิสระในการเล่น

อายุ 4 ปี พฤติกรรมจะมีลักษณะชอบเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม และกลุ่มที่เล่นนั้นก็ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เขาสนใจ เริ่มเลือกคบเพื่อนบางคนที่ถูกใจ การเล่นจะเล่นเป็นแบบสมมติ และใช้จินตนาการที่มีความหมายมากขึ้นเรื่อย ๆ มีความกังวลห่วงใยต่อเด็กที่อ่อนแอกว่า ไม่มีความแน่นอนในการรอคอย ต้องการให้ผู้ใหญ่ปลอบโยนในบางครั้ง

อายุ 5 ปี จะมีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวเป็นเวลานาน ๆ ชอบเล่นกับเพื่อนชอบแข่งขันและมีการร่วมทีมกัน ในการแข่งขันต้องให้ผู้ใหญ่ตัดสิน บางครั้งไม่พอใจเมื่อเห็นเด็กที่โตกว่าเล่นรุนแรง

อายุ 6 ปี พฤติกรรมมีลักษณะเริ่มห่างจากผู้ใหญ่ แต่ต้องการความช่วยเหลือและเรียกร้องคำชมเชย มักทะเลาะกับเพื่อน แต่ต้องการเพื่อนเล่น อาจจะรักเพื่อนบางคนเป็นพิเศษ ชอบหวงของเล่น

รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยบางพฤติกรรมมีรากฐานมาจากพฤติกรรมในวัยทารกและบางพฤติกรรมก็เริ่มเกิดขึ้นในระยะปฐมวัย ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น จากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัว และรวมไปถึงเด็กที่เห็นมาจากภาพยนตร์ การแสดงหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เฮอร์ลอค (วันเพ็ญ ปลูกพันธ์. 2539 : 19 –20 ; อ้างอิงมาจาก Hurlock. 1978 : 239) ได้แบ่งรูปแบบพฤติกรรมเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบพฤติกรรมที่เข้าสังคม (Social Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบต่อตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยพฤติกรรมดังนี้

1.1 การร่วมมือ ได้แก่ การที่เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กยังมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเพียงใด เด็กก็จะเรียนรู้จะให้ความร่วมมือที่จะทำกิจกรรมมากขึ้นไปด้วย

1.2 ความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงออกในความเป็นเพื่อน ด้วยการเล่น การพูดคุย และการแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น โดยการยิ้ม การยกยอ การพูดเชื้อเชิญ

1.3 การยอมรับจากสังคม จะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมคาดหวัง

1.4 ความเห็นอกเห็นใจ เด็กจะแสดงออกโดยการปลอบโยนหรือช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นเป็นทุกข์ เด็กจะสามารถแสดงความเห็นอกเห็นใจได้เมื่อประสบกับเหตุการณ์ เช่น คนได้รับทุกข์ ก็จะเข้าไปช่วยเหลือหรือปลอบโยน

1.5 การพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในการช่วยเหลือ เด็กจะแสดงพฤติกรรมนี้เพื่อเป็นที่รักของเพื่อนฝูงความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

1.6 ความไม่เห็นแก่ตัว ได้แก่ การที่แสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนและให้ความช่วยเหลือเพื่อน เด็กที่เคยฝึกให้แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นจะเข้าใจคนอื่น ไม่หวงของและช่วยเหลือผู้อื่น

1.7 การเลียนแบบ ได้แก่ การที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่เขาเห็นว่าอาจจะ เลียนแบบในขณะที่เล่นเป็นกลุ่มได้

1.8 การแข่งขัน อาจเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เด็กเกิดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม หรือเป็นสาเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท โอ้อวดจะทำให้เด็กลดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม

2. รูปแบบพฤติกรรมที่ไม่เข้าสังคม (Unsocial Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อนและความไม่พอใจให้แก่ตนเองและผู้อื่นประกอบด้วยพฤติกรรมดังนี้

2.1 ความก้าวร้าว เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวังเด็กจะแสดงออกมาเป็นคำพูดมากกว่าการใช้กำลังใช้กำลังต่อสู้กัน ชอบเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น

2.2 การทะเลาะวิวาท เกิดขึ้นได้เพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อน มักแย่งของเล่น เมื่อเติบโตขึ้นจะรู้จักปรับตัวในสังคมดีขึ้น

2.3 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะคิดและพูดเกี่ยวกับเรื่องของตนเอง

2.4 การใช้อำนาจเหนือคนอื่นโดยชอบทำตัวเป็นนาย พูดข่มขู่ผู้อื่น

2.5 การล้อเลียน ข่มขู่ ชอบรังแกหรือล้อเลียนให้ผู้อื่นโมโห อับอาย

2.6 พฤติกรรมปฏิเสธ เด็กจะแสดงคำพูด อารมณ์และท่าทางวาจาในการปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือหรือยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

2.7 การแบ่งแยกเพศตรงข้าม เด็กชายจะหลีกเลี่ยงเข้ากลุ่ม หรือเล่นร่วมกับเด็กหญิง

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบพฤติกรรมมี 2 รูปแบบ คือ พฤติกรรมที่เข้าสังคมและพฤติกรรมที่ไม่เข้าสังคม พฤติกรรมอันเป็นที่ชื่นชอบของตนเองและบุคคลอื่น คือ การร่วมมือ การยอมรับสังคม ความเห็นอกเห็นใจ การพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในการช่วยเหลือ ความไม่เห็นแก่ตัว เรียนรู้ที่จะทำกิจกรรมกับเพื่อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคม

1.7 ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ได้มีนักการศึกษาได้ศึกษาความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ กล่าวคือ

พรณี ชูทัย เจนจิต (2537 : 157 - 158) กล่าวว่าเด็กในช่วงอายุนี้การเรียนรู้ที่จะติดต่อสมาคมกับคนอื่น ๆ โดยเฉพาะเพื่อนวัยเดียวกัน เด็กเริ่มที่จะเรียนรู้ปรับตัวเข้ากับเพื่อน ลักษณะความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีดังนี้

- 1..เด็กเริ่มมีความต้องการจะสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในวัยเดียวกันและมีเพื่อนเพียง 1 – 2 คนและเป็นเพศเดียวกัน
2. มีความต้องการที่จะเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มเล็ก และเป็นกลุ่มย่อย ๆ การเล่นเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างเล่น แม้ว่าจะอยู่กลุ่มเดียวกัน
3. มีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อย ๆ แต่เป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เด็กมักจะลืมง่าย
4. เด็กมีความต้องการที่จะแสดงออกและจะสนุกสนานกับการเล่นละคร ซึ่งเขาอาจแต่งขึ้นเองหรือ เลียนแบบรายการโทรทัศน์

5. เด็กชายและเด็กหญิงมีความสนใจคล้ายกัน และยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศ

6. เด็กต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่กับกลุ่มเพื่อน ต่างจากวัยทารก ซึ่งกลัวคนแปลกหน้า

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2540 : 21 - 25) กล่าวถึง ความต้องการทางสังคมของเด็กอายุ 5 – 6 ปี ซึ่งสรุปได้ว่ามีความต้องการได้รับกำลังใจจากผู้ใหญ่ในความพยายามและคำชมเชยในผลงาน ต้องการความช่วยเหลือคำตอบที่ถูกต้องเมื่อถามคำถามผู้ใหญ่ ต้องการความอิสระที่จะเล่นทดลอง สำรวจในบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ที่แปลกใหม่ชวนให้สนใจ

จากนักการศึกษาที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย คือ ความต้องการที่จะเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม ๆ ต้องการกำลังใจ และคำชมเชยจากผู้ใหญ่จากผลงานที่ตนทำ ต้องการความช่วยเหลือ การถามคำถามที่ตนสงสัย ดังนั้นในการจัดกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการของเด็กปฐมวัยควรจัดให้เด็กกระทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กก็就会有ความเชื่อมั่นในตนเองในการที่จะกระทำกิจกรรมนั้น ๆ และที่สำคัญคือแรงเสริมจากครู

1.8 แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสังคม

การส่งเสริมพฤติกรรมสังคมให้กับเด็ก เพื่อนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับอาจทำได้ดังนี้ (ประมวญ ดิคคินสัน. 2527 : 107)

1 การกำหนดตารางกิจกรรมประจำวันอย่างเหมาะสม และต่อเนื่องกันโดยจัดกิจกรรมที่ต้องการใช้พลัง และกิจกรรมที่ผ่อนคลายสลับกัน ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีการที่เด็กรู้ตารางกิจกรรมประจำวันและสิ่งที่ครูคาดหวังให้เด็กจะทำทำให้เกิดความเป็นระเบียบและความรู้สึกมั่นใจ

2 การเสริมแรง การเสริมแรงทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ในการเสริมแรงพฤติกรรมทางสังคมแก่เด็กปฐมวัยนั้น ควรพูดให้ชัดเจนว่าเด็กได้แสดงพฤติกรรมที่ดีอย่างไร เช่น “เธอใจดีจัง ที่ช่วยมานะเช็ดสีที่หกที่พื้น” คำชมเชยของครูมีคุณค่าสำหรับเด็กส่วนใหญ่ เพราะเป็นตัวอย่างที่ดีเด็กมักจะเอาอย่าง บางครั้งอาจใช้ทางแทนการเสริมแรงด้วยวาจาตามความเหมาะสม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537 : 31 - 36) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมพฤติกรรมชอบสังคมให้กับเด็ก ไว้ดังนี้

1 การปรับพฤติกรรมของเด็ก ต้องให้เด็กค่อย ๆ ปรับพฤติกรรมทีละน้อยด้วยการเสริมแรง เช่น ให้การเสริมแรงเวลาที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

2 การพัฒนาพฤติกรรมโดยใช้ต้นแบบที่ดี การให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดีจะช่วยให้เด็กเลียนแบบตาม เด็กมักจะชอบเลียนแบบผู้ที่เด็กชื่นชม เช่น พ่อแม่ ครู ญาติ พี่น้อง เพื่อน นักกีฬา นักร้อง ตัวละครในนิทาน และผู้มีชื่อเสียง

3 การให้สัญญาณเตือนพฤติกรรม โดยการแสดงออกด้วยวาจาหรือท่าทางว่าเด็กควรทำหรือไม่ ด้วยคำพูดหรือการพยักหน้า เป็นการให้สัญญาณเตือนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก่อนที่เด็กจะทำอะไรลงไป จะดีกว่าการติเตือนเมื่อเด็กทำอะไรผิดลงไปแล้ว

จากแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ถ้าพ่อแม่หรือครูให้การส่งเสริมอย่างเหมาะสม และต่อเนื่อง จะช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของสังคม และยังเป็นผลดีต่อตัวเด็ก ผู้อื่น และสังคม และยังช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กอีกด้วย

1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

งานวิจัยต่างประเทศ

นักการศึกษาต่างประเทศได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของปฐมวัยไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ วูด (Wood. 1977 : 4837) ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของสังคม กับการมีอำนาจในสังคมของนักเรียนอนุบาล โดยใช้เด็กในโรงเรียนเอกชนจำนวน 25 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร แยกเป็นเด็กชาย 15 คน และเด็กหญิง 10 คน ที่ใช้ ภาษาพูดเดียวกัน และเป็นคนระดับกลางเหมือนกัน การเก็บรวบรวมข้อมูลแยกเป็น 2 ส่วน คือ การมีอำนาจในสังคม ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กแต่ละคนในช่วงที่เด็กเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง รวมเวลาที่สังเกตคนละ 120 นาที ส่วนพฤติกรรมการเป็นที่ยอมรับในสังคม คือ การเป็นผู้นำและผู้ตามในกลุ่มเพื่อน การแสดงความภาคภูมิใจต่อเพื่อนและการแสดงออกทั้งรักและเป็นศัตรูกับผู้อื่น ส่วนพฤติกรรมที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน คือการประจบผู้อื่นเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ การใช้ผู้อื่นให้เกิดอำนาจ และการแข่งขันกับกลุ่มเพื่อน

บาร์ – ทาล และคนอื่น ๆ (Bar – Tal and others. 1982 : 396 - 402) ได้ทำการศึกษาเชิงสังเกตกับพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย จำนวน 156 คน ที่มีอายุระหว่าง 1 – 3 ปี เด็กแต่ละคนได้รับการสังเกต 3 ครั้ง ๆ ละ 10 นาที ในระหว่างกิจกรรมการเล่นอิสระ ในการสังเกต ผู้สังเกตได้ลงรหัสพฤติกรรมความช่วยเหลือแต่ละอย่างของเด็กแสดงออกมาไม่ว่าพฤติกรรมความช่วยเหลือนั้นจะเป็นพฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออกมามีจริง ๆ หรือแสดงออกมาในการเล่นแบบสร้างจินตนาการ ผลการวิจัยพบว่า โดยทั่วไปแล้วพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กไม่ได้เพิ่มขึ้นตามอายุ แต่เด็กจะแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นแบบสร้างจินตนาการน้อยลง และแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือจริง ๆ ออกมามากขึ้น และเด็กช่วยเหลือเพื่อนด้วยการปลอบใจในสถานการณ์จริง ๆ มากครั้งขึ้น แต่ช่วยเหลือด้วยการให้สิ่งของแก่เพื่อนในสถานการณ์จริงน้อยลงเมื่อมีอายุมากขึ้น

ชาร์ช และคนอื่น ๆ (Schwarz and others. 1974) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก 2 กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 2 – 3 ปี กลุ่มละ 19 คน โดยใช้เด็กกลุ่มหนึ่งในศูนย์เด็ก (Nursery School) ที่ให้ประสบการณ์ทางสังคมและกระตุ้นการเรียนรู้ จากการจัดสิ่งแวดล้อม และเด็กอีกกลุ่มเป็นเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอยู่ที่บ้าน โดยเด็กทั้ง 2 กลุ่มมีภูมิหลังเหมือนกันหลังจากได้ศึกษาเป็นระยะเวลา 9 เดือน ผลการศึกษาปรากฏว่าเด็กที่อยู่ในศูนย์เด็กมีลักษณะของพัฒนาการทางกาย ภาษา และกล่าติดต่อกับบุคคลอื่น และกับผู้อื่นดีกว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูเฉพาะอยู่ที่บ้าน ทั้งนี้เพราะเด็กที่อยู่ในศูนย์เด็กนั้นได้มีปฏิสัมพันธ์และใช้เวลาส่วนใหญ่ทำกิจกรรมร่วมกับเด็กในวัยเดียวกัน (Hess and Doreen. 1981 : 147 ; citing Schearz and other. 1974)

งานวิจัยในประเทศ

รักตวรรณ ศิริภาพร (2532 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับและไม่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเพื่อคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 65 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 31 คน โดยให้กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ การเล่นตามมุมและกิจกรรมการเล่นเพื่อการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางมีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเพื่อคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บังอร จำปา (2538 : 74) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา โดยศึกษากับเด็กอายุ 5 – 6 ปี ชั้นเด็กเล็ก จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง จำนวน 30 คน กับกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบปกติ จำนวน 30 คน การเล่นมุมบ้านมีลักษณะเป็นการเล่นสมมติ และใช้แบบทดสอบวัดพฤติกรรมช่วยเหลือ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจงมีพฤติกรรมช่วยเหลือสูงกว่ากลุ่มเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบปกติ

ณัฐราพร พงษ์สิงห์ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้ง เป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาล 2 อายุ 5 – 6 ปี จำนวน 30 คน โดยกลุ่มทดลองจะได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน กลุ่มควบคุมได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกอย่างอิสระ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งอิสระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยทั้งทางด้านการช่วยเหลือ การร่วมมือ รวมทั้งการแบ่งปัน เกิดมีขึ้นในขณะที่เด็กได้เล่นกับเพื่อน หรือทำกิจกรรมอื่นด้วยตนเองกับเพื่อน ๆ จากการที่เด็กได้เล่นด้วยกัน ทำกิจกรรมด้วยกันกับเพื่อน เด็กจะรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น มีความเข้าใจ และเอาใจใส่ในความต้องการของผู้อื่นเพิ่มขึ้น เป็นการแสดงถึงความสามารถในการปรับตัวของเด็กเป็นพัฒนาการทางด้านสังคม ซึ่งมีความสำคัญต่อบุคคล ดังนั้น เด็กปฐมวัยจึงควรได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาการทางสังคม โดยการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับเด็ก ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเล่นต่าง ๆ รวมทั้งการเล่นสมมติ เพื่อให้เด็กได้มีพฤติกรรมที่สนับสนุนทางสังคม เช่น การช่วยเหลือ การร่วมมือ การแบ่งปัน อันจะเป็นพื้นฐานในการสร้างบุคลิกภาพที่ดีต่อไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์ เป็นการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์จากการเล่น ลงมือปฏิบัติซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ และเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา (ราศรี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ. 2529 : 2) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ไว้ว่า เป็นขอบข่ายที่ครูจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้พัฒนาตามวัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยมีใจจะให้อ่านเขียนได้ตั้งในระดับประถมศึกษา แต่เป็นการปูพื้นฐาน หรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ทักษะในการสังเกตโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 6) ทั้งนี้จะต้องมีการจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กที่มีลักษณะและคุณสมบัติเหมาะสมอันจะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น ๆ และเกิด

ประสบการณ์ต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของผู้จัดเตรียม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2527 : 194) การจัดประสบการณ์ที่ดีสำหรับเด็กปฐมวัย ต้องช่วยให้เด็กได้รับความรู้ ทักษะและมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมและสามารถเรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 3)

ได้มีหน่วยงานและนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวถึงการจัดประสบการณ์ในห้องเรียนของเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

1 เป็นการจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมพัฒนาการของเด็ก คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา ทำให้พัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ของเด็กได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้น

2 ครอบคลุมมวลประสบการณ์ที่จำเป็น และเกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็ก

2.1 เตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทยและคณิตศาสตร์

2.2 เตรียมสร้างเสริมประสบการณ์

2.3 เตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย

3. การจัดประสบการณ์ยึดเอาเด็กเป็นศูนย์กลางโดยมีการจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ ทั้งนี้เพราะคำนึงถึงว่า บางกิจกรรมเหมาะสมกับบางเนื้อหา นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละคน การจัดประสบการณ์จึงต้องมีการยืดหยุ่น และประยุกต์อยู่ตลอดเวลา

2.1 ความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

เนื่องจากเด็กปฐมวัยกำลังมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การส่งเสริมการจัดประสบการณ์โยงให้เด็กลงมือปฏิบัติเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Learning by Doing) โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจึงมีความสำคัญมาก ดังที่ดิฉัน ได้กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดี เมื่อการเรียนการสอนและประสบการณ์ที่จัดให้กับเด็กเป็นประสบการณ์ตรง เด็กจะได้ฝึกการคิดการแก้ปัญหา การแสดงออกอย่างอิสระ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้น ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาของตน และส่วนรวมด้วยการจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 3)

ดังนั้น ความสำคัญของการจัดประสบการณ์และการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยก็คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝนการคิด ได้แสดงออกอย่างอิสระร่วมกับเพื่อนและสื่อต่าง ๆ โดยนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง และสังคมรอบ ๆ ตัวของเด็กและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กได้เป็นอย่างดี

2.2 แนวคิดและหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534: 9) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็ก ตอบสนองความต้องการและความพอใจของเด็ก

2. จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน ให้สัมพันธ์กันโดยจัดสัดส่วนให้เหมาะสมกับระยะเวลาของกิจกรรม

3. จัดประสบการณ์ที่เป็นประสบการณ์ตรงเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ปัญหา

4. จัดประสบการณ์ และกิจกรรมที่สามารถยืดหยุ่นได้เหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

5. จัดประสบการณ์และกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้อยู่ร่วมกันทั้งที่เป็นกลุ่มใหญ่และ กลุ่มย่อย

ภรณ์ คุรุทันะ (2523 : 76 – 81) ได้กล่าวถึงเป้าหมายและหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย พอสรุปได้ดังนี้

การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้พัฒนาไปในรูปแบบที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ครูจึงควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุที่มาของพฤติกรรมและลักษณะพัฒนาการโดยทั่วไป เพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดประสบการณ์ที่จะส่งเสริมพัฒนาการดังกล่าว โดยให้สอดคล้องกับความพร้อม วุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของเด็ก ตลอดจนป้องกันหรือแก้ไขการกระทำที่อาจเป็นปัญหาได้อย่างเหมาะสม

หลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของเด็ก
2. ต้องสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เพื่อให้เกิดได้มีโอกาสฝึกฝนตนเองให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
3. ต้องดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของเด็ก
4. ต้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ อุปกรณ์ในการจัดควรเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่นไม่จำเป็นต้องซื้อหาทั้งหมด อาจนำวัสดุในท้องถิ่นที่ดัดแปลงทำเป็นอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้

พัฒนา ชัชพงศ์ (2531 : 7) ได้ประมวลหลักการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมไว้ดังนี้

1. เป็นการปูพื้นฐานให้กับเด็ก โดยคำนึงความสามารถและความเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นหลัก การจัดกิจกรรมปูพื้นฐานทักษะทางการเรียนรู้เป็นการฝึกการใช้ประสาทสัมผัส
2. บูรณาการหน่วยประสบการณ์เข้าด้วยกัน การจัดการศึกษาปฐมวัยไม่ได้แบ่งเป็นรายวิชา แต่จัดรวมกัน (บูรณาการ) เป็นหน่วยประสบการณ์ โดยแต่ละหน่วยจะประมวลทุกวิชาให้เด็กได้เรียนรู้

การบูรณาการ หมายถึง การจัดรูปแบบกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์โดยยึดตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง และนำที่เด็กต้องการจะเรียนรู้ในทุกด้านมาลำดับความสำคัญของประสบการณ์จัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการและชีวิตของเด็ก หลักการบูรณาการที่เหมาะสม คือ

1. ยึดตัวเด็กเป็นสำคัญ เน้นเรื่องที่เด็กสนใจใกล้ตัวเด็ก ให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรม อาจเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม ความยากง่ายของกิจกรรมควรมีปะปนกัน
2. สอดคล้องกับพัฒนาการ เด็กปฐมวัยมีความสนใจในสิ่งแวดล้อมรอบตัว ฉะนั้นจึงเลือกสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เด็กคุ้นเคยมา让孩子ได้เรียนรู้
3. ให้ประสบการณ์กว้างขวาง เมื่อเด็กพบเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเด็กมีโอกาสได้ประสบการณ์หลายด้านพร้อมกัน ดังนั้นการจะช่วยให้เด็กได้ประโยชน์เต็มที่จึงน่าจะจัดประสบการณ์แก่เด็กในรูปบูรณาการ

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย คือ ต้องเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำเอง มีการบูรณาการหน่วยประสบการณ์ต่าง ๆ เน้นเรื่องที่เด็กสนใจ อีกทั้งยึดเด็กเป็นสำคัญในการจัดประสบการณ์ความหมายของการจัดประสบการณ์

2.3 ความหมายของการจัดประสบการณ์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2536 : 58) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ไว้ว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกในห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้านทั้งทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีเป้าหมายให้อ่านเขียนได้ดังเช่นในระดับประถมศึกษาแต่เป็นการปูพื้นหรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ทักษะในการสังเกตโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า มหาวิทยาลัยสุโขทัย

ธรรมนูญราช (2526 : 194) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดประสบการณ์เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก กล่าวคือ การจัดวัสดุอุปกรณ์ สิ่งจำลอง และสื่ออื่น ๆ ที่มีลักษณะและคุณสมบัติเหมาะสมอันจะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อสนองต่อสถานการณ์นั้น ๆ และเกิดประสบการณ์ต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของผู้จัดเตรียม

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมให้เด็กได้เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2.4 หลักการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 18) ได้กล่าวว่า ควรคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

1. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน
2. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน
3. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสิ่งที่เรียนและควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิด เป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและมีคุณธรรม
4. ประสบการณ์ที่จัดควรเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและใช้ได้ในชีวิตประจำวัน
5. กิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ ควรมีวิธีใช้แรงจูงใจ ได้รับความสนใจของผู้เรียน ไม่ซ้ำซาก ควรให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนาน เน้นการปฏิบัติและการได้ร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด และควรหาแนวทางในการประเมินผลที่เหมาะสม

นอกจากนี้พัฒนา ชัชพงศ์ (2530 : 113 - 114) ได้เสนอแนะหลักการจัดประสบการณ์ไว้ว่า ควรจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก คำนึงถึงตัวเด็กเป็นหลัก จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ “กระทำ” เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ควรเลือกประสบการณ์ที่ใกล้ตัวเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมของเด็ก อีกทั้งต้องคำนึงถึงความแตกต่างและความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคล เพราะเมื่อเด็กมีความสนใจก็จะตั้งใจทำกิจกรรมและเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ยิ่งไปกว่านั้นควรจัดประสบการณ์ให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ในหลายรูปแบบ เช่น การปฏิบัติการทดลอง การนำไปทัศนศึกษา การเล่นเกมบทบาทสมมติ การเล่นเป็นกลุ่มและเดี่ยว ซึ่งเด็กแต่ละคนอาจมีวิธีการเรียนรู้ไม่เหมือนกัน ตลอดจนการจัดหน่วยประสบการณ์ให้กับเด็กนิยมจัดในรูปของกิจกรรมต่าง ๆ คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง และเกมการศึกษา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ต้องคำนึงถึงหลักการจัดประสบการณ์เป็นสำคัญ กล่าวคือ การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นหลัก โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ควรเลือกประสบการณ์ที่เด็กสนใจ และสอดคล้องกับพัฒนาการ เพราะเด็กแต่ละคนมีศักยภาพในการเรียนรู้แตกต่างกัน ตลอดจนเป็นประสบการณ์ที่เร้าความสนใจมีความสนุกสนานในแต่ละประสบการณ์ ทั้งนี้เพื่อดึงดูดความสนใจในการทำกิจกรรมและทำให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างสนุกสนาน

2.5 ประเภทของกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 41 – 42) ได้จัดทำตารางกิจกรรมประจำวัน โดยแยกกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมที่ต้องออกกำลังหรือสำรวมจิตใจ มุ่งความสนใจไปยังคำพูดของครูหรือเพื่อนซึ่งแก่ การเคลื่อนไหว และกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้เวลาไม่ควรเกิน 20 นาที

2. กิจกรรมที่เด็กทำเสรี เช่น การเล่นตามมุมต่างๆ ในห้องหรือการเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมประเภทนี้ เด็กจะทำความสนุกสนานเพลิดเพลิน แม้จะใช้เวลานานขึ้นก็ไม่เบื่อหน่าย โดยทั่วไปมักจัดในระยะเวลา 30 – 40 นาที

3. กิจกรรมการเล่นที่มีกติกา ได้แก่ เกมการศึกษา เวลาที่กำหนดให้จะอยู่ในระหว่างประเภทที่ 1 และ 2 คือ ประมาณ 25 – 30 นาที

ทั้งนี้การจัดประสบการณ์ และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยมีสิ่งสำคัญที่ควรยึดเป็นหลัก คือตารางกิจกรรมประจำวันเพื่อทราบว่า ในแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไรบ้าง เมื่อใด และอย่างไร (ยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 52) และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดตารางกิจกรรม เพื่อเป็นแบบอย่างแต่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ดังนี้

08.30 – 08.45 น. รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสุขภาพ บันทึกคำพูดเด็ก พาเด็กไปห้องน้ำ

08.45 – 09.00 น. เคารพธงชาติและสวดมนต์

09.00 – 09.10 น. สนทนาข่าว และเหตุการณ์

09.10 – 09.30 น. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

09.30 – 10.30 น. กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม

10.40 – 11.00 น. กิจกรรมในวงกลม

11.00 – 11.30 น. เล่นกลางแจ้ง

11.30 – 12.30 น. พักรับประทานอาหาร

12.30 – 14.00 น. นอนพักผ่อน เก็บที่นอน ล้างหน้า

14.20 – 14.30 น. พัก (รับประทานอาหารว่าง)

14.30 – 14.45 น. เกมการศึกษา

14.45 – 15.00 น. สรุป

หมายเหตุ หากมีเหตุการณ์ที่เด็กสนใจ ครูอาจนำมาสอนได้ทันที หรือหากครูประสงค์จะพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ ก็อาจดักกิจกรรมประจำวันในช่วงนั้น และพาเด็กไปได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 3)

แนวการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันจะมีกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) กิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมในวงกลม กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง และเกมการศึกษาที่จัดแบบบูรณาการ โดยใช้การสอนหลายรูปแบบ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามความสามารถที่แตกต่างกันเป็นรายบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 22 - 25)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยต่างประเทศ

เบอร์เกส (Burgess. 1970 : 5333 - A) ได้ทดลองหาประสิทธิภาพของเกมคณิตศาสตร์จากหนังสือคู่มืออุปกรณ์และเกมคณิตศาสตร์ที่ได้ทำการปรับปรุงเพื่อสอนความคิดรวบยอดและความชำนาญเรื่องจำนวน โดยแบ่งนักเรียน 12 ห้อง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทุกห้องเรียนจะเรียนตามปกติในครึ่งชั่วโมงแรกของการทดลอง ครึ่งชั่วโมงหลัง กลุ่มทดลองจะได้เล่นเกมหรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ ส่วนกลุ่มควบคุมจะได้ทำกิจกรรมอื่นที่ไม่ใช่เกมทำการทดลองเป็นเวลานานแปดสัปดาห์ ปรากฏว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เมื่อได้เล่นเกมยุทธวิธีแล้วจะทำให้มีทัศนคติดีขึ้น แต่ในด้านความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ และความชำนาญยังไม่ได้ผลแน่นอน

ดิกสัน และคนอื่น ๆ (Dixon and others. 1977 : 3677 – 3773) ได้ศึกษาเด็ก 4 กลุ่ม ในจำนวน 3 กลุ่ม ที่ได้รับการเล่านิทานให้ฟัง หลังจากได้ทำกิจกรรม คือ ฟังนิทานแล้วมีการสนทนา หรือพาไปศึกษานอกสถานที่ หรือแสดงบทบาทเลียนแบบตัวคน อีกกลุ่มหนึ่งฟังนิทานโดยไม่มีการสนทนาอื่น ๆ ผลการทดลองพบว่าในการฟังนิทานนั้น ถ้าเด็กได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาความคิดต่าง ๆ ได้ดีที่สุด แสดงว่า หลังจากเด็กฟังนิทานแล้วถ้าเด็กได้มีการสนทนาเล่าเรื่อง ได้ไปศึกษานอกสถานที่ และได้มีการเลียนแบบตัวละครจะพัฒนาการคิดได้ดีกว่าเด็กที่ฟังนิทานโดยไม่มีการสนทนาอื่น ๆ

งานวิจัยในประเทศ

ได้มีนักการศึกษาได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย กล่าวคือ มาณวิภา ผลพิรุฬห์ (2533 : 81 – 82) ได้ศึกษาความสามารถในการเล่าเรื่องเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอน โดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบไปด้วยการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง การใช้พื้นที่ระดับและทิศทาง ลักษณะเฉพาะประสาทสัมผัส การสื่อความหมาย และการแสดงละคร กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะละครสร้างสรรค์ มีความสามารถในการเล่าเหตุการณ์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์

ปาริชาติ อรุณศักดิ์ (2533 : 46) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการคิดแบบอเนกนัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับฟังการเล่านิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์และการเล่านิทานตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานโดยวิธีการเล่าที่ไม่จบเรื่องเรื่องสมบูรณ์และโดยวิธีการเล่าแบบปกติ มีการคิดแบบอเนกนัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วันทนี งามะผดุงกุล (2535 : 66 - 72) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษา ที่ครูมีการใช้คำถามในระหว่างการจัดกิจกรรมในวงกลมและเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูมีการใช้คำถามหลังการจัดกิจกรรมในวงกลม โดยทดลองกับเด็กอายุ 5 – 6 ปี จำนวน 32 คน ใช้เวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน วันละ 1 ครั้ง ผลปรากฏว่า เด็กก่อนประถมศึกษากลุ่มที่ครูมีการใช้คำถามในระหว่างการทำกิจกรรมในวงกลม มีพัฒนาการด้านสติปัญญาสูงกว่ากลุ่มที่ครูใช้คำถามและจากการทำกิจกรรมในวงกลมแล้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่าในการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น จะต้องส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และต้องสอดคล้องกับความสามารถของเด็ก ซึ่งจะต้องมีทั้งกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้รับความรู้ ทักษะ และมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมนั้น

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นกลางแจ้ง

3.1 ความหมายของการเล่น

การเล่นของเด็กเป็นกิจกรรมหรือการกระทำใด ๆ ที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก เพราะการเล่นเกิดจากความสมัครใจของเด็กเอง ไม่มีการบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น ลักษณะและประเภทของการเล่นแต่ละอย่างย่อมจะแตกต่างกันออกไปตามวัย และความต้องการของเด็ก (ฉวีวรรณ กิณางค์. 2533 : 112)

บุญเยี่ยม จิตรดอน (2524 : 92 - 93) ได้สรุปความหมายของการเล่นไว้ ดังนี้

1. การเล่น คือ การใช้กำลังที่เหลือใช้ให้เป็นประโยชน์
2. การเล่น คือ การพักผ่อน ขณะที่เด็กเล่น เด็กได้ผ่อนคลายความตึงเครียด ได้พักผ่อนไปในตัว
3. การเล่นเป็นการเตรียมเด็กสำหรับชีวิตในอนาคต เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักหน้าที่ของตนเองที่จะต้อง

กระทำในอนาคตได้

นิรมล ชยุตสาหกิจ (2524 : 1) ได้กล่าวถึง การเล่นว่า เป็นการกระทำที่เป็นผลรวมของพฤติกรรมทั้งหมดของเด็ก การเล่นเป็นการปรับตัวเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งรอบตัว และนำข้อมูลที่รู้ และเข้าใจไปสะสมไว้ในโครงสร้างทางสติปัญญาเพื่อปรับขยายโครงสร้างเดิมให้กว้างใหญ่ขึ้น อันเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะรับการเรียนรู้ต่อไป

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นว่า การเล่น หมายถึง กิจกรรมที่เด็กเล่นด้วยความสมัครใจ เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ในขณะที่เด็กได้เล่นนั้นเด็กจะเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเองด้วย

3.2 ความสำคัญของการเล่น

การเล่นจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสติปัญญา เพียเจท์ (เยาวพา เดเซคูปต์. 2528 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. N.d.) ได้กล่าวไว้ว่า จากการสังเกตเด็กจะสามารถแยกแยะสิ่งต่าง ๆ จากสิ่งเร้าได้ และขณะที่เด็กตอบสนองสิ่งเร้า เด็กจะสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ เข้ามาในสมองได้ เพียเจย์ ได้กล่าวถึงการเล่นไว้ 3 ประเภท คือ

1. บทบาทของการเล่น คือ การระบายอารมณ์
2. การเล่นช่วยให้เข้าใจถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม
3. การเล่นเป็นการเรียนรู้ทางสังคม

วรารักษ์ รักวิจัย (2523 : 123) ได้กล่าวถึงการเล่นว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เพราะการเล่นเป็นกระบวนการเรียนรู้ การค้นคว้า การสำรวจ และการทดลองสิ่งต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับตนเอง และเพื่อช่วยในการพัฒนาการเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมให้เป็นผู้มีความสามารถที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 85 – 86) ได้สรุปคุณค่าของการเล่น ได้ดังนี้

1. การเล่น ทำให้เด็กเรียนรู้จากการดัดแปลง คิดยืดหยุ่น เช่น การนำเชือกมาผูกแทนชิงช้า ใช้ก้านกล้วยมาสมมติเป็นม้า เป็นต้น
2. การเล่น ทำให้เด็กเรียนรู้การรอคอย ฝึกความอดทน ซึ่งจะเป็นลักษณะนิสัยที่ดีตัว และเป็นประโยชน์ต่อเด็กในอนาคต
3. การเล่นบทบาทต่าง ๆ ของบุคคลในชุมชน ทำให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ รวมถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคม ซึ่งจะมีผลทำให้เด็กคิดถึงอนาคต และบทบาทของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม
4. การเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้ และพัฒนาความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่เล่นสวมบทบาทผู้อื่น เด็กจะเริ่มเข้าใจว่า คนอื่นรู้สึกอย่างไร เมื่อมีความสุขหรือมีความสุข
5. การเล่นสมมติ จะช่วยให้เด็กฝึกจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์เด็กจะสร้างภาพพจน์ เรื่องราวต่าง ๆ แม้แต่เรื่องในใจของตนเอง เด็กจะเลียนเสียงธรรมชาติ เสียงสัตว์ เสียงพูด ตลอดจนการเคลื่อนไหวของคนและสัตว์ เด็กจะค้นคว้าวิชาการใหม่ ๆ ในการเล่น วัสดุสิ่งของ เด็กจะเป็นใครไปไหน ทำอะไรเป็นความจริงและอะไรเป็นความฝัน
6. การเล่นเป็นส่วนสำคัญของชีวิตเด็กเล็ก มีคุณค่าต่อการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

7. การเล่นช่วยสร้างบรรยากาศของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในขณะที่เด็กเล่นด้วยกัน เด็กจะเรียนรู้การแบ่งปัน การเล่นด้วยกันกับเพื่อน เรียนรู้การระวังรักษาของเล่นกับเพื่อน และการเรียนรู้การเข้าสังคม

สรุปได้ว่า การเล่นเป็นหัวใจของเด็ก และมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยให้เด็กเกิดทักษะทางสังคมอันเป็นการเตรียมประสบการณ์เพื่อที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.3 ความหมายของการเล่นกลางแจ้ง

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 (ข) : 2) ได้ให้ความหมาย กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง หมายถึง กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสได้เคลื่อนไหวร่างกาย และประกอบกิจกรรมการเล่นต่างๆในที่โล่งแจ้ง เช่น ในสนามหรือตามร่มไม้หรือในอาคารพลศึกษา โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนาน รู้จักการเล่นเป็นกลุ่ม เคารพกฎกติกาและความสามารถ สร้างความปลอดภัยในการเล่นอันจะเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมสติปัญญาและภาษา

พัฒนา ชัชพงศ์ (2534 : 54) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งว่า เป็นช่วงเวลาที่เรานำเด็กได้ออกนอกห้องเรียน ไปสู่สนามเด็กเล่นทั้งที่บริเวณกลางแจ้งและในร่ม จุดมุ่งหมายของการบรรลุกิจกรรมกลางแจ้งไว้ในตารางกิจกรรมกลางแจ้งไว้ในตารางกิจกรรมของเด็กปฐมวัยทุกวันก็เพื่อที่จะให้เด็กได้พัฒนาทุกๆ ด้าน โดยยึดเอาความสนใจ ความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก

3.4 ความสำคัญของการเล่นกลางแจ้ง

แฮมมอนต์ (ยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 20 – 21 ; อ้างอิงมาจาก Hammond. 1967 : 248) ได้อธิบายการเล่นกลางแจ้ง ไว้ดังนี้

การเล่นกลางแจ้งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย คือ เสริมความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและความเคลื่อนไหว และยังเสริมสร้างพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ จิตใจ ในขณะที่เด็กเล่น เขาจะเรียนรู้ที่จะแบ่งปันอุปกรณ์การเล่นกับเพื่อน

เชียร์ (Sheer.) กล่าวว่า การเล่นกลางแจ้งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายคือ เสริมความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหว ซึ่งพัฒนาการดังกล่าวมีความสำคัญมากต่อเด็กในวัยนี้ (ยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Sheer. 1975)

ภรณ์ คุรุรัตน์ ได้กล่าวถึงการเล่นกลางแจ้งว่า เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะเด็กต้องมีการเคลื่อนไหว และพัฒนาความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อ โรงเรียนจึงควรมีที่ว่างมากพอที่จะให้เด็กได้วิ่งเล่นได้โดยไม่ชนกัน เครื่องเล่นก็ควรมีครบเพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมเต็มที่ (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2525 : 124)

วราภรณ์ รักวิจัย (2529 : 96) กล่าวว่า การเล่นกลางแจ้ง หมายถึง การเล่นออกกำลังนอกห้องเรียนเพื่อทำให้เด็กแข็งแรง เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้อย่างเสรี เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และจินตนาการ ได้พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่เล็ก รวมทั้งประสาทสัมผัส

สุมิตร สมหาโต (2532 : 4) กล่าวว่า การเล่นกลางแจ้ง (Outdoor Play) หมายถึง กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีการเคลื่อนไหวร่างกายในสนาม หรือสถานที่โล่งแจ้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนาน รู้จักการเล่นเป็นกลุ่ม รู้จักการแก้ปัญหาอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาอันจะนำไปสู่การพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

นอกจากนี้การเล่นกลางแจ้ง ยังหมายถึง การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนที่สอดคล้องกับสุขภาพและธรรมชาติของเด็ก ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในการดำรงชีวิต เช่น การสังเกต การมีระเบียบ และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม (Cohen and Marguerita.1983 : 325) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ (Brown) ที่กล่าวว่า การเล่นกลางแจ้ง เป็นการจัดสภาพแวดล้อมในสนามที่ช่วยในการเรียนรู้ธรรมชาติได้ดีกว่าการเล่นในอาคาร เพราะเด็กได้มีโอกาสสังเกต เรียนรู้ธรรมชาติได้อิสระในขณะที่เคลื่อนไหวทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ (Brown. 1985 : 56) การเล่นกลางแจ้งจึงเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมได้ทำกิจกรรมทางกาย ได้สำรวจ ได้ค้นคว้าและเกิดการเรียนรู้ การเล่นกลางแจ้งไม่จำเป็นต้องใช้กำลังเสมอไป อาจเป็นการให้เด็กวาดภาพบนขาห้อย การเล่นดินการเล่นทราย หรือการเฝ้าดูการเคลื่อนไหวของสัตว์เล็กๆ สิ่งเหล่านี้ก็ถือว่าเป็นการเล่นกลางแจ้งที่ช่วยให้เด็กมีโอกาสใช้จินตนาการ สร้างสรรค์และสนุกสนาน (Baker.1968 :187)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2526 : 172) กล่าวว่า การเล่นกลางแจ้งทำให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ธรรมชาติศึกษา กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งจัดได้หลายอย่างอาทิเช่น การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นชิงช้า การเดิน การวิ่ง คลาน กระโดด ปีน ไต่ หมุน บ้านตุ๊กตา บล็อก มุมหนังสือ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อ และประสาทสัมผัสของกล้ามเนื้อได้พัฒนาเพิ่มขึ้น

ที่กล่าวมาจะเห็นว่า การเล่นกลางแจ้งเป็นการเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอย่างเต็มที่ นอกจากนั้น เด็กยังได้เห็นสิ่งต่างๆ ได้รับประสบการณ์แปลกๆ ครูจึงไม่ควรละเลยที่จัดให้เด็กเล่นกลางแจ้ง เพราะการเล่นกลางแจ้งมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กโดยการจัดสภาพแวดล้อม อุปกรณ์ เครื่องเล่น กระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็น เกิดการสำรวจ ค้นคว้าด้วยตนเอง ได้บรรยายภาคที่เป็นอิสระเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ต่อไป นอกจากนี้ การเล่นกลางแจ้งยังมีความสำคัญมากในการพัฒนาการทางด้านสังคม เพราะเด็กได้เรียนรู้ถึงการทำงานร่วมกัน การเล่นร่วมกัน วิธีแบ่งปันเล่นการรอคอยตามลำดับ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยในการส่งเสริมปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์เพื่อให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นบุคคลที่เป็นที่ต้องการของสังคมเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในโอกาสต่อไป

3.5 วัตถุประสงค์ในการเล่นกลางแจ้ง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2526 : 170) ได้สรุป เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเล่นกลางแจ้งไว้ว่า เพื่อให้เด็กได้ออกกำลังกาย มีสุขภาพดี แข็งแรง ได้รู้จักการแก้ปัญหาและการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

บุญเยี่ยม จิตรดอน (2526 : 170) ได้สรุปวัตถุประสงค์ไว้ 5 ข้อ ดังนี้คือ

1. เพื่อให้เด็กได้ออกกำลังกายกลางแจ้ง เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้แข็งแรง และมีสุขภาพดี
2. เด็กได้แนวคิดและประสบการณ์ตรงนอกห้องเรียน
3. เด็กได้รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง และพัฒนาด้านสังคม
4. เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และเล็ก
5. พัฒนาการทางด้านประสาทสัมผัสเพิ่มขึ้น

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 3) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการของการเล่นกลางแจ้ง ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาการเคลื่อนไหวเบื้องต้นที่ถูกต้อง
2. เพื่อพัฒนาการประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่างๆของร่างกาย
3. เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกลไก
4. เพื่อพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
5. เพื่อพัฒนาความมีระเบียบวินัย รู้จักเคารพกฎ กติกา การเล่นเป็นกลุ่ม
6. เพื่อพัฒนาให้รู้จักคุณค่าของการออกกำลังกาย
7. เพื่อปลูกฝังให้รู้จักรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น

3.6 การจัดสถานที่เล่นกลางแจ้ง

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521 : 69) กล่าวว่า สนามเด็กเล่นจะต้องกว้าง น่าเล่นและปลอดภัย ควรมีที่ให้เด็กเล่นในสนามประมาณ 75 – 100 ตารางฟุตต่อนักเรียนหนึ่งคน หากสนามแคบและมีนักเรียนหลายกลุ่มก็ควรต้องมีตารางการใช้เพื่อป้องกันการขัดแย้งสนามเด็กเล่นควรมีลักษณะดังนี้

1. มีสัดส่วนพอเหมาะระหว่างที่ร่ม และที่แสงอาทิตย์ส่องได้
2. มีผิวเรียบแข็งเพื่อให้เล่นลูกบอลได้

3. มีส่วนที่ปลูกหญ้าสำหรับวิ่งเล่นและกระโดดโลดเต้น
4. มีบ่อทราย
5. มีที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ สวนผัก และดอกไม้สำหรับการขุด
6. มีอ่างสำหรับเล่นน้ำ

ภรณ์ คุรุตะนะ (2525 : 124) กล่าวว่า สำหรับการเล่นกลางแจ้งนั้นมีสิ่งที่ควรพิจารณา ดังนี้ คือ

- บริเวณเนื้อที่ ควรเป็นสนามที่โล่งแจ้งและห้องโถง ซึ่งพื้นที่ควรเรียบและควรมีพื้นที่เป็นหญ้าเพื่อให้เด็กได้วิ่งเล่น กระโดดเล่น มีบ่อทราย มีที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ และมีสระน้ำตื้นๆ
- อุปกรณ์ ควรจัดหาและดูแลอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพที่แข็งแรง ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก เช่น ชิงช้า กระดานลื่น ไม้หก บันไดเคลื่อนที่ ฯลฯ

3.6 แนวการจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้งสำหรับเด็กปฐมวัย

แนวการจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้งแก่เด็กปฐมวัย ควรคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. การเล่นของเด็กต้องการการเรียนรู้ตามลำดับขั้นพัฒนาการ ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ บิดา มารดา ครู ในการจัดของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และควรปล่อยให้เด็กได้มีอิสระเต็มที่ขณะที่เด็กเล่น (มณีวรรณ พรหมน้อย. 2526 : 18)

2. ควรให้เวลาและโอกาสในการเล่นแก่เด็ก และให้เด็กได้เล่นอย่างเสรี (Free Play Time) (จินตนา หมูฝิ่ง. 2525 : 6)

3. ควรคำนึงถึงช่วงความสนใจของเด็ก (Attention Span) หรือความตั้งใจของเด็กอายุ 2-3 ขวบ โดยเฉลี่ยประมาณ 7 - 8 นาที และอายุ 5 - 6 ขวบ มีความตั้งใจเฉลี่ยประมาณ 13.6 นาที และในการจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงพัฒนาการและจิตวิทยาของเด็ก เด็กอายุ 3 - 4 ขวบ ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมประมาณ 15 นาที เด็กอายุ 5 - 6 ขวบ ใช้เวลาประมาณ 20 นาที การกำหนดเวลาอย่างเหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะช่วยให้เด็กพัฒนาทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ถ้าไม่กำหนดเวลาเด็กอาจจะเครียดและทำกิจกรรมจนเหนื่อยทำให้หงุดหงิด การทำกิจกรรมจะไม่ได้ผล (นิรมล ชยุตสาหกิจ. 2524 : 93)

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 8 - 28) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กปฐมวัย ควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาสภาพแวดล้อมและวัสดุ โดยการจัดเตรียมเครื่องเล่นและกิจกรรมการเล่นให้เหมาะสมกับเด็ก กิจกรรมที่จัดนอกห้องเรียนควรมีร่มเงา หรือหลังคาสำหรับกันแดดและฝน มีเครื่องเล่นสนามที่เด็กที่เด็กสามารถปีนป่าย หมุน โยก ในรูปแบบต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529- 28)

1. ครูต้องสำรวจเครื่องเล่นที่ใช้ในการเล่น และสนามให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย ปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก

3. ครูต้องควบคุมเด็กให้ออกจากห้องเรียนมายังสนามอย่างมีระเบียบ

4. ครูควรให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้เล่นตลอดเวลา เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย

5. พยายามเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความคุ้นเคยในการเล่นร่วมกับเด็ก และมีโอกาสสังเกต

พฤติกรรมการเล่นของเด็กว่าเด็กเล่นเป็นอย่างไร แล้วหาทางปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์จากการเล่น

6. ครูต้องดูแลเด็กตลอดเวลา ไม่ควรให้เด็กเล่นตามลำพัง

7. ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเล่นของเด็กในโอกาสอันเหมาะสมโดยการสร้างสถานการณ์ เล่นกับเด็ก หรือการใช้คำพูด คำถาม เพื่อให้เด็กเกิดการสังเกตและเกิดการคิดค้นด้วยตนเอง การเข้าไปเกี่ยวข้องกับเด็ก โดยเลือกสถานการณ์ที่เหมาะสม เช่น เมื่อเด็กพบปัญหาในการเล่น เมื่อเด็กมีพฤติกรรมเล่นซ้ำๆ

การเข้าไปในสถานการณ์เช่นนี้ เพื่อช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจ และรู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลในการทำกิจกรรม (เตือนใจ ทองสำริด. 2531 : 94) ทั้งนี้เพราะเด็กไทยจัดอยู่ในกลุ่มของเด็กที่มีปฏิสัมพันธ์ทางภาษากับผู้ใหญ่ น้อยมาก และ มักจะไม่ได้รับคำอธิบายถึงเหตุผลของการกระทำ จึงมีส่วนทำให้เด็กไทยมีความจำกัดในด้านความมีเหตุผล การเสริมความเข้าใจด้วยคำพูดและคำถามในระหว่างที่เด็กทำกิจกรรม จะช่วยทำให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกิดการเรียนรู้ และมีความมั่นใจในการคิดของตนเองยิ่งขึ้น (จันทนา ภาคบางก. 2531 : 2)

3.7 สิ่งที่ควรปฏิบัติในการจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้ง

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2537 : 12 – 13) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้งมีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายด้วยความสนุกสนาน ปลอดภัย และสามารถเล่นได้ตามกฎกติกา ระเบียบวิธีการเล่นที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้น ในการจัดประสบการณ์การเล่น ครูควรดำเนินการดังนี้

1. ในการเล่นทุกครั้ง ครูควรดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- การนำนักเรียนไปสนามเล่นอย่างมีระเบียบ
- การจัดรูปแบบแถวการเล่นและการอบอุ่นร่างกายให้มีความสัมพันธ์
- การอบอุ่นร่างกายก่อนการเล่น
- การเล่นอย่างสนุกสนานและปลอดภัย
- ให้นักเรียนได้เล่นอิสระประมาณ 5 นาที หลังการเล่นเกมทุกวัน
- การคลายกล้ามเนื้อหลังการเล่น
- เมื่อเสร็จการเล่นทุกครั้ง ครูควรสรุปข้อดี ข้อเสีย อบรมสั่งสอน บอกสิ่งที่ดีที่ควรกระทำ

และสิ่งที่ไม่ควรกระทำ

- นำนักเรียนไปทำความสะอาดร่างกายทุกครั้ง
- พานักเรียนกลับห้องเรียนอย่างเป็นระเบียบ

2. ในการสอนทุกครั้ง ครูต้องอธิบายประกอบการสาธิตอย่างช้าๆ ให้เด็กได้ทดลองเล่นหรือบางกิจกรรม ครูทำให้นักเรียนดูและให้นักเรียนทำตาม ก่อนปล่อยให้เล่นจริง

3. ควรให้มีการทดลองเล่นกิจกรรมนั้นๆก่อน หรือให้นักเรียนออกมาแสดงหรือสาธิตก่อนที่จะให้นักเรียนเล่นจริงหรือแข่งขัน

4. ในการเล่น ควรจัดให้มีการแข่งขันเพื่อเพิ่มความสนุกสนาน แต่ไม่ควรเน้นผลของการแพ้-ชนะมากนัก โดยการจัดกิจกรรมในแต่ละวัน ควรเน้นให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานและเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนและการออกกำลังกายของเด็ก

5. ในการจัดกิจกรรมควรคำนึงเรื่องความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ควรปล่อยให้เด็กได้เล่นตามลำพัง ครูควรดูแลเด็กอย่างสม่ำเสมอ

6. กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ควรจะเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนากล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกาย เรียงลำดับความง่าย – ยาก และความหนัก – เบา ของกิจกรรม

3.8 หลักในการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมกลางแจ้ง ควรดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน ดังนี้

ในการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง (Outdoor Play) สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ครูและพ่อแม่ควรเข้าใจความสำคัญของการเล่นที่มีความจำเป็นต่อพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา

การส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกโดยใช้การเล่นและเครื่องเล่นต่างๆ ตลอดจนการจัดสิ่งแวดล้อมในสนามเด็กเล่นให้เหมาะสม จะเป็นการช่วยให้เด็กมีพื้นฐานในการดำรงชีวิตต่อไป การให้เด็กมีอิสระในการเล่นสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง จะเพิ่มความมั่นใจในการอยู่ร่วมกันในสังคมของเด็ก ดังนั้นจึงควรนำกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งมาช่วยพัฒนาความพร้อมทางด้านต่างๆ ให้กับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยต่างประเทศ

มอร์รี (Moore. 1983 : 61) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ของการเล่น และสภาพแวดล้อมของการเล่น พบว่า การเล่นกลางแจ้งจะเป็นการเริ่มต้นในการเล่นของเด็ก เพราะเด็กจะมีอิสระในการแสดงออก เด็กจะใช้เวลาในการเล่นกลางแจ้งและจะชอบเล่นด้วยตนเอง ขณะที่เล่นจะไม่เบื่อบีบ และพบว่าบริเวณที่เด็กชอบเล่นคือ รอบๆบ้าน และที่สนาม

เยอเคส (Yerkes. 1982 : 8) ได้ศึกษาผลการเล่นในสนามที่จะส่งผลต่อทักษะการเห็นและการเคลื่อนไหวของเด็กก่อนวัยเรียนทั้งชายและหญิง จำนวน 32 คน อายุระหว่าง 3 – 4.5 ปี โดยแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม กำหนดให้กลุ่มทดลองเล่นเกมในสนามสัปดาห์ละ 2 ครั้งๆละ 30 นาที กลุ่มควบคุมให้เล่นแต่ในอาคาร ผลการศึกษาพบว่า เด็กในกลุ่มทดลอง ทั้งชายและหญิง มีความสนุกสนาน มีจินตนาการ และมีทักษะการเห็น การเคลื่อนไหว ตลอดจนความสามารถในการออกแบบเสริมสภาพแวดล้อมในสนามอย่างเห็นได้ชัดดีกว่ากลุ่มควบคุม และยังพบว่าครูสามารถใช้เกมผจญภัยแปลกๆ ในสนามเพื่อเสริมพื้นฐานการเรียนรู้ให้แก่เด็กได้ด้วย เพราะสภาพของสนามมีธรรมชาติของการเรียนรู้ที่ดีอยู่แล้ว

โรทเฮทรี และเบรท (Rothlein and Brett. 1984 : 23) ได้ทำการสัมภาษณ์เด็กที่มีอายุ 2 – 6 ขวบ จำนวน 103 คน ผู้ปกครองจำนวน 73 คน และครูเตรียมอนุบาล จำนวน 60 คน เกี่ยวกับการรับรู้ในการเล่น ผลการสัมภาษณ์พบว่า เด็กชอบการเล่นละครกลางแจ้ง บล็อก และการวาดภาพ ผู้ปกครองส่วนมากมีความเห็นว่าการเล่นเป็นความสนุกสนาน และมีเวลาที่จะเล่นกับลูก ส่วนครูมีความเห็นว่า การเล่น คือ การเรียนรู้และการค้นพบ

งานวิจัยในประเทศ

เยาวรัตน์ จินดากุล (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างคู่มือกิจกรรมการสอนเด็กก่อนปฐมวัย โดยสุ่มเด็กจำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กจะกระตือรือร้นและสนใจอยากจะเรียนในกิจกรรมที่เป็นประเภทเกม เพราะจะทำให้เด็กอนุบาลสนุกสนานเพลิดเพลินไปในตัวด้วยและได้เสนอแนะว่า ผู้สอนจะต้องเอาใจใส่ให้กำลังใจแก่เด็กแต่ละคนตลอดเวลาที่ทำกิจกรรม และแบบฝึกทักษะ โดยไม่มีความลำเอียงกับเด็กคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ

ทวีพร ณ นคร (2533 : 65) ได้ศึกษาความสามารถในการสังเกตและการจำแนกของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระกับแบบกึ่งชี้แนะของนักเรียนชาย – หญิง ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลภูเก็ต อ.เมือง จ. ภูเก็ต จำนวน 36 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระ มีความสามารถในการสังเกตแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบกึ่งชี้แนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.5 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบกึ่งชี้แนะ มีค่าคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการสังเกต สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระ มีความสามารถในการจำแนกแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบกึ่งชี้แนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย

กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบกึ่งชี้แนะ มีค่าคะแนนเฉลี่ยของความสามารถ ในการจำแนกสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระ

สุณี บุญพิทักษ์ (2535 : 57 – 58) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบพัฒนาการทุกด้านของเด็กก่อน ประถมศึกษา ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ตามแผนการจัดประสบการณ์ปี 2527 กับเด็กก่อน ประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งตามแผนการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งปี 2533 ของนักเรียนชาย – หญิง ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2534 จำนวน 30 คน โรงเรียนวัดช้างเหล็กสังกัด สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า เด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งตามแผนการจัดกิจกรรมปี 2527 กับเด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเล่นกลางแจ้ง ตามแผนการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งปี 2533 มีพัฒนาการทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทาง สถิติที่ระดับ .01 คือ เด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ตามแผนการจัด ประสบการณ์ปี 2527 มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาสูงกว่าเด็ก ก่อนประถมศึกษา ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งตามแผนการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งปี 2533

จากเอกสารและงานวิจัย ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมกลางแจ้งมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เพราะเด็กมีโอกาสได้เล่น ได้แสดงออกอย่างเต็มที่ แต่โดยทั่วไปแล้วครูจะให้ความสำคัญของกิจกรรมกลางแจ้งน้อยมาก เมื่อเทียบกับกิจกรรมอื่น และมักจะปล่อยให้เด็กทำกิจกรรมกลางแจ้งตามลำพัง โดยไม่ได้สังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็กว่าจะส่งผลต่อพัฒนาการในด้านใดบ้าง ดังนั้นเพื่อให้กิจกรรมกลางแจ้งเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ และมีประโยชน์ จึงควรนำกิจกรรมอื่นมาเสริมในกิจกรรมกลางแจ้ง โดยเฉพาะการนำเอาการจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้งแบบการเล่นพื้นบ้านของไทยมาเล่น ก็จะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ในการเล่น มีโอกาสในการเสริมสร้างพัฒนาการในด้านสังคมจากการได้เข้ากลุ่ม ได้เล่นกับเพื่อน ได้เรียนรู้พฤติกรรมของเพื่อนแต่ละคน รู้จักคิด สังเกต และแก้ปัญหา เป็นต้น

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพื้นบ้านไทย

4.1 ความหมายและลักษณะของการเล่นพื้นบ้านไทย

การเล่นพื้นบ้าน หมายถึง กิจกรรมการเล่นของสังคมซึ่งไม่ทราบที่มา แต่ได้รับการยอมรับและถ่ายทอดการเล่นต่อกันมาโดยไม่ขาดสาย เป็นกิจกรรมการเล่นที่มีการเคลื่อนไหวกิริยา อากาเป็นส่วนใหญ่ อาจจะมีดนตรี การขับร้อง หรือการฟ้อนรำประกอบการเล่น มีจุดมุ่งหมายในการเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินในโอกาสต่างๆ ผู้เล่นจะเล่นด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่เล่นเพราะถูกว่าจ้างหรือผู้เล่นยึดเป็นอาชีพ นอกจากนี้ในการเล่นไม่ต้องสร้างเวทีสำหรับเล่น ไม่มีการสร้างฉากและเครื่องแต่งกายเป็นเฉพาะ รวมทั้งไม่มีการแบ่งแยกผู้ดูและผู้เล่นออกจากกัน แต่ผู้เล่นจะมีบทบาทเป็นทั้งผู้เล่นและผู้ดูในขณะเดียวกัน

4.2 ลักษณะการเล่นพื้นบ้านไทย

นักมานุษยวิทยาและนักจิตวิทยาจำนวนไม่น้อยสนใจศึกษาลักษณะการเล่นพื้นบ้านของกลุ่มชนหรือสังคมหนึ่งๆ และได้สรุปลักษณะการเล่นพื้นบ้านไว้หลายทฤษฎีด้วยกันที่น่าสนใจ คือ การกำหนด ขอบเขต ลักษณะการเล่นเพื่อการศึกษา ของสมาคมการศึกษาการเล่นทางมานุษยวิทยา สหรัฐอเมริกา (The Association of Anthropological Study of Play) ดังนี้ การศึกษาลักษณะของการเล่นอาจครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ได้แก่ การเล่นแข่งขัน (Games) การเล่นไม่แข่งขัน (Play) กีฬา (Sport) การพนัน (Gambling) ของเล่น (Toy) การนันทนาการ (Leisure) การเต้นและการร่ำรำ (Dance) เทศกาลรื่นเริง (Carnival) และอารมณ์ขัน (Humor)

การเล่นพื้นบ้านของไทยมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นกิจกรรมของสังคมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และสภาพของสังคมนั้นๆ ดังนั้นลักษณะของการเล่นพื้นบ้านของไทย จะมีลักษณะบางประการเหมือนหรือแตกต่างกับการเล่นพื้นบ้านของสังคมอื่นๆ ในที่นี้จะกล่าวถึงลักษณะการเล่นพื้นบ้านของไทย ดังนี้

1. ความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติและใช้เวลาอยู่กับการประกอบอาชีพทางการเกษตร การเล่นของคนไทยจึงเล่นในเวลาว่างเว้นจากการทำไร่นา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นในช่วงว่างภายหลังจากการเก็บเกี่ยวพืชผล คือ ในวันหยุดเทศกาลต่างๆ ได้แก่ วันตรุษ วันสงกรานต์ การเล่นพื้นบ้านที่นิยมเล่นมี สะบ้า ช่วงชัย ชักเย่อ มอญซ่อนผ้า เป็นต้น นอกจากนี้การเล่นบางอย่างนำมาเล่นในเวลาเย็นและเวลากลางคืน ซึ่งเป็นเวลาที่มีโอกาสพักผ่อนจากงานประจำวัน

2. วิธีการเล่น การเล่นเป็นกิจกรรมทางสังคมซึ่งทำให้คนเล่นมีโอกาสพบปะสัมพันธ์กัน พุดคุย และสนุกสนานร่วมกัน ได้รับความเพลิดเพลิน จิตใจเบิกบาน มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ซึ่งเป็นลักษณะของการนันทนาการอย่างหนึ่ง ดังนั้นลักษณะของการเล่นอันเป็นการเล่นพื้นบ้านจึงไม่เคร่งครัดหรือเอาจริงจัง แม้จะมีกติกาหรือข้อกำหนดในการเล่นเป็นกติกาที่ไม่แน่นอนตายตัว ผู้เล่นสามารถปรับเปลี่ยนกติกาในการเล่นได้ตามสถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อมขณะที่กำลังเล่น จะเห็นได้จากการเล่นจ้ำจี้ ไม่ได้กำหนดจำนวนผู้เล่นเล่นสนุกๆ ไม่ต้องเอาชนะกันจริงจัง แต่ในเวลาเล่นร่วมกัน ดังนั้นจึงพบว่า การเล่นพื้นบ้านอย่างหนึ่งๆมีลักษณะของวิธีการเล่นไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นการเล่นต่างกัน วิธีการเล่นจะถูกดัดแปลงจนมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นบทร้องประกอบการเล่น กติกาการเล่น การใช้อุปกรณ์การเล่น เป็นต้น

จากลักษณะการเล่นพื้นบ้านดังกล่าวมานี้ แสดงว่าการเล่นเป็นกิจกรรมที่ยอมรับร่วมกันในสังคม การเล่นพื้นบ้านเป็นสมบัติร่วมกันของคนในสังคม ซึ่งมีการรับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง ด้วยการสอนแนะนำ หรือด้วยการเลียนแบบกัน (ธิตา โมสิกรัตน์. 2533 : 650 – 651)

4.3 ประวัติความเป็นมาของการเล่นพื้นบ้านไทย

ประวัติความเป็นมาของการเล่นพื้นบ้านของไทยนั้นมีมานาน ตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อมนุษย์เพิ่งรู้จักการเอาดินมาปั้นเป็นภาชนะในครั้งแรกแล้วจึงเจริญเรื่อยมาเป็นลำดับ เด็กที่เห็นผู้ใหญ่ทำก็ทำเลียนแบบมาปั้นเล่นบ้าง เช่น การเล่นแตกโพละ คือ เอาดินมาปั้นเป็นกระต่ายเล็กๆ แต่ให้ส่วนที่ตีนมีลักษณะบางที่สุดเท่าที่จะบางได้เพื่อให้แตกเป็นรูโหว่ เพื่อخذใช้น้ำดินที่โหว่ไป (พระยาอนุมานราชธน. 2510 : 130)

ในสมัยสุโขทัยศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงกล่าวถึงคนในสมัยนั้นว่า อยู่เย็นเป็นสุขอยากเล่นก็เล่น ดังที่กล่าวไว้ว่า “ ... ใครจักเล่น เล่น ใครจักหัว หัว ใครจักมักเลื้อน เลื้อน...” (ฝะอบ โปษกฤษณะ . 2522 : 7 -10)

ในสมัยอยุธยากล่าวถึงการละเล่นบางอย่างไว้ในบทละครครั้งกรุงเก่า เรื่องนางโมหรีรา ซึ่งเรื่องนี้สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงสนนินฐานว่า แต่งก่อนสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ การละเล่นที่ปรากฏในบทละครเรื่องนี้ คือ ลิงชิงหลักและการเล่นปลาลงอวน (วิจารณ์ ปนาทกุล. 2531 : 11)

วรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์ปรากฏชื่อการละเล่นหลายอย่าง เช่น ตะกร้อ จ้องเต ขี่ม้าส่งเมือง เป็นต้น ดังที่กล่าวไว้ในอิเหนา

“... บ้างตั้งวงเตะตะกร้อเล่น	เพลายืนแดดร่มลมพัด
ปะเตะโต้คู่กันสันทัด	บ้างถนัดเข้าเตะเป็นนาดู
ที่หนุ่มหนุ่มคะนองเล่นตองเต	สรวลเสเฮฮาขึ้นขี้ดู
บ้างร่าอย่างชวามลายู	เป็นเหล่าเหล่าเล่นอยู่บนคิริ...”

ในเรื่องขุนช้างขุนแผน ก็กล่าวถึงการเล่นบางอย่างไว้ เช่น ไม้หึ่ง

“... เมื่อกลางวันยังเห็นเล่นไม้หึ่ง กับอ้ายอึ่งอีตุ๊กลูกอีปี
แม้ว่าเจ้าเล่าก็ช่างนั่งมินมิ ว่าแล้วขออย่าให้ลงไปดิน ..”

(วิจารณ์ ปนาทกุล. 2531 : 12)

การเล่นของเด็กไทยสมัยก่อนแตกต่างจากสมัยปัจจุบัน ของเล่นสมัยก่อนไม่มีปืน หรือรถยนต์เล็กๆ แม้จะมีลูกบอลแต่ราคาแพงและไม่แพร่หลาย ของเล่นส่วนใหญ่มักจะทำเองจากวัสดุที่หาได้เองจากท้องถิ่น เช่น มัก้านกล้วย ตะกร้อสานด้วยมะพร้าว สำหรับโยนเตะเล่น หรือตุ๊กตาวัวควายปั้นด้วยดินเหนียว (พระยา-อนุমানราชชน. 2510 : 130) ของเล่นที่เด็กสมัยนั้นนิยมเล่นกัน คือ กลองหม้อตาล ในสมัยนั้นขายน้ำตาลเมื่อใช้หมดแล้ว เด็กๆก็จะนำมาทำเป็นกลอง มีวิธีทำคือ ใช้ผ้าขี้ริ้วหุ้มปากหม้อเอาเชือกมัดคอหม้อให้แน่นแล้วเอาดินเหนียวเหลวๆละเลงทาให้ทั่ว หาไม้เล็กๆมาตีผ้าที่ซึ่งข้างๆหม้อโดยรอบ เพื่อขั่นแรงให้ผ้าตึงก็เป็นอันเสร็จ ดีได้มีเสียงดัง กลองหม้อตาลของใครตีดังกว่ากันเป็นแก่ง ถ้าตีกระหน่ำจนผ้าหุ้มขาดก็ทำใหม่ เด็กผู้หญิงส่วนใหญ่ชอบเล่นหม้อข้าวหม้อแกง หรือเล่นขายของ หุงต้มแกง ไปตามเรื่อง เอาเปลือกส้มโอ เปลือกมังคุด หรือใบกันบิต ผสมด้วยปูนแดงเล็กน้อยคันเอาน้ำขึ้นจรวงภาชนะอะไรไว้ในไม้ซ้าจะแข็งตัวเอามาทำเป็นวัน (วิจารณ์ ปนาทกุล. 2531 : 12) การเล่นของเด็กไทยในปัจจุบัน ทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายนิยมเล่นเกมคอมพิวเตอร์ที่มาจากต่างประเทศ ซึ่งมีรูปแบบของเกมที่ทันสมัย สนุกตื่นเต้น เร้าใจ ส่งผลให้การเล่นพื้นบ้านไทย ก็จะค่อยเลือนหายไปทีละเล็กละน้อยจนเกือบสูญหายไปหมด แต่ก็ยังมีการเล่นของเด็กไทยที่เด็คนิยมเล่นกันในอดีตและปัจจุบันที่ยังเหลืออยู่บ้าง เช่น กาฟักไข่ เขย่งแก๊งกอย ตั่งเต ตีจับ ไอ้โม่ง วิ่งเปี้ยวมอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร ลิงชิงหลัก หมากเก็บ ทอยหอย เสือข้ามห้วย ฯลฯ

4.4 ประเภทของการเล่นพื้นบ้านไทย

ประเภทของการเล่นพื้นบ้านแบ่งเป็น 6 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. การเล่นเป็นนิยายและการเลียนแบบ
2. การเล่นเบ็ดเตล็ด
3. เกมการเล่นที่ส่งเสริมสมรรถภาพตนเอง
4. เกมนำไปสู่กีฬาใหญ่
5. เกมการเคลื่อนไหวและการเล่นประกอบเพลง
6. เกมันทนาการ

(จรินทร์ ธานีรัตน์. 2524 : 3)

การเล่นของเด็กไทยแบ่งออกเป็น 7 ประเภท

1. การเล่นโดยการเลียนแบบการทำงานของผู้ใหญ่
2. การเล่นโดยการเลียนแบบการประกอบอาชีพของผู้ใหญ่
3. การเล่นโดยการเลียนแบบวิธีการทำอาหารของผู้ใหญ่
4. การเล่นเพื่อความเพลิดเพลินของตนเองตามลำดับ
5. การเล่นโดยมีกติกา
6. การเล่นกับเพื่อนๆโดยไม่มีกติกา
7. การเล่นแข่งขันโดยมีการพนัน

(สุรสิงห์สำรวม ฉิมพะเนาว์. 2520 : 29 – 39)

การจัดประเภทและการวิเคราะห์ลักษณะของเกมการเล่นพื้นบ้านของไทย แบ่งออกเป็น

2 ประเภท

1. การเล่นเกมมีกติกาที่มีบทร้องประกอบและไม่มีบทร้องประกอบ
2. การเล่นเกมไม่มีกติกา ได้แก่ การเล่นเกมของเล่น การเล่นเกมปริศนาคำทาย การเล่นเกมล้อเลียน

(อรรถ อัจฉรินทร์. 2526 : 26- 202)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเล่นเกมพื้นบ้านมีผู้จัดประเภทไว้หลายลักษณะแตกต่างกันออกไป ตามสถานที่การเล่น ลักษณะการเล่น รูปแบบ และกฎเกณฑ์ต่างๆ ลักษณะของการเล่นเกมอาจจัดการเล่นเป็นทีม เล่นเดี่ยว เล่นเลียนแบบ มีกติกา ไม่มีกติกา เล่นเบ็ดเตล็ด เป็นการแข่งขัน ไม่เน้นการแข่งขัน มีบทร้องและไม่มีบทร้อง เป็นต้น การเล่นเกมพื้นบ้านของไทยนั้นยังสามารถเล่นในร่มหรือกลางแจ้งได้

4.5 ประโยชน์ของการเล่นเกมพื้นบ้านไทย

1. เป็นการเล่นเกมที่ไม่จำกัดจำนวนผู้เล่น ส่วนใหญ่จะเล่นเป็นหมู่ ซึ่งทำให้เด็กเกิดความรู้สึกร่วมในการเล่น ในหมู่คณะเป็นสิ่งที่มีความสุข สนุกสนาน เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะมีอุปนิสัยรักหมู่คณะ ฝึกให้รู้จักการปรับตัว เข้ากับสังคม อันจะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กให้ดีขึ้น
2. เป็นการเล่นเกมที่ไม่เน้นอุปกรณ์หรือเครื่องประกอบการเล่นมากนัก ถ้ามีก็จะเป็นวัสดุที่หาง่าย สะดวกสบายและประหยัด ซึ่งเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนประถมศึกษา
3. ไม่มีกติกาซับซ้อน เป็นการเล่นเกมที่ง่าย เด็กมีอิสระในการเล่นอย่างสนุกสนานเป็นการฝึกความคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่จะคิดการเล่นและกติการ่วมกันอย่างเหมาะสม
4. เป็นการเล่นเกมเพื่อออกกำลังกายเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้มีความคล่องแคล่ว ว่องไวในการเคลื่อนไหว ร่างกายในขณะเดียวกันก็ฝึกความเป็นคนช่างสังเกต มีไหวพริบ ความแม่นยำ การตัดสินใจและความพร้อมเพียงในการเล่นจึงไม่มีผู้แพ้ผู้ชนะ
5. การเล่นเกมบางประเภทมีเนื้อร้องและบทสนทนาประกอบทำให้เพิ่มความสนุกสนานมากขึ้น (วิราภรณ์ ปนาทกุล. 2531 : 18 –19)

การเล่นของเด็กไทยช่วยพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ดังนี้

1. เสริมสร้างพละนามัยให้สมบูรณ์ ช่วยฝึกกล้ามเนื้อต่างๆ พิจารณาตั้งแต่เด็กเล็กๆ การเล่นในร่ม เช่น “ จับปูด้า ขยำปูด้า “ ต้องใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือที่ทำท่าทางประกอบ ส่วนเด็กระดับประถมศึกษาจะเป็นการฝึกกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น วิ่งเปี้ยว รีรีข้าวสาร ลิงชิงหลัก น้ำขึ้นน้ำลง ปลาหมอตกกระทะ เป็นต้น

2. เสริมสร้างทักษะต่างๆเพื่อพัฒนาทางด้านสติปัญญา และพัฒนาความคิด เช่น

ฝึกทักษะในการใช้สายตาสังเกตและไหวพริบ ได้แก่ กาฟักไข่ การเล่นเกมต๋านั่งเมือง

การเล่นวู้ดกระหิง

ฝึกทักษะในการคิดต่างๆ เช่น อีตัก อีตีด อีชีตอีเขียน

ฝึกทักษะความแม่นยำ เช่น การเล่นเกมทอยกอง ทอยหลุม ทอยเส้น

ฝึกทักษะการใช้ประสาทสัมผัส สังเกต ไหวพริบ เช่น การเล่นเกมต่อไก่ คำทาย มอญซ่อนผ้า

โพงพาง การเล่นเกมซ่อนหา

ฝึกเชาวน์ปัญญา เช่น ปริศนาคำทาย

ฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ เช่น การปั้น การขีดเขียน การวาดภาพ การเล่นเกมโคลน

3. เสริมสร้างความรู้ทางจิตใจ โดยการปลูกฝังคุณธรรมอันจำเป็นแก่การเป็นพลเมืองดี เช่นความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว ความอดทน ความมีศีลธรรมอันดี ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ

4. ส่งเสริมความเจริญทางสติปัญญา เช่น การฝึกให้ใช้ความคิด ฝึกความมีไหวพริบ ฝึกคาดคะเนเหตุการณ์ ฝึกสมาธิ สังเกตความแม่นยำ (ผะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่นๆ. 2522 : 75 – 101)

สรุป การละเล่นพื้นบ้านไทยมีประโยชน์หลายด้าน และส่งเสริมพัฒนาการทางด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการทางด้านสังคมถ้าเด็กได้รับการแนะนำและส่งเสริมทักษะในการเล่นพื้นบ้านของไทยอย่างถูกต้องแล้ว จะทำให้เด็กเกิดทักษะในการที่จะเล่นร่วมกันเป็นเพื่อนกับหมู่คณะ เกิดความรัก ความสามัคคีในกลุ่มเพื่อน เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีจิตใจร่าเริงเบิกบาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคมให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยในประเทศ

ผะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่นๆ (2522 : 75) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเล่นของเด็กภาคกลาง เป็นการศึกษาค้นคว้าโดยการรวบรวมวิธีการเล่นต่างๆทั้งกลางแจ้งและในร่ม รวมทั้งปริศนาคำทาย และวิเคราะห์คุณค่าด้านต่างๆ สรุปผลการวิจัยการเล่นของเด็กไทยมีคุณค่า ช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพของเด็กทั้งทางกาย จิตใจ ส่งเสริมความเจริญทางสติปัญญา ไหวพริบ ฝึกคาดคะเนเหตุการณ์ การเล่นทายปริศนา ก็มีช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทางความคิด ในการสังเกตการเล่นของเด็กไทยให้คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม สังคม และภาษา

ประดิษฐ์ อินทนิล และคนอื่นๆ (2523 : 121 – 123) ได้ทำการวิจัยศึกษารวบรวมการเล่นพื้นบ้าน ดนตรี และพ่อนรำภาคตะวันออก จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเล่นพื้นบ้านกับสภาพสังคมในแต่ละท้องถิ่น ตลอดจนคุณค่าของการเล่น พบว่า การเล่นพื้นบ้านในภาคตะวันออก จะ

เล่นในเทศกาลสำคัญๆก่อให้เกิดความสนุกสนาน และช่วยฝึกทักษะในการเคลื่อนไหวอวัยวะต่างๆของร่างกาย ฝึกการทรงตัว และช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เล่นด้วย การเล่นมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

พรรณี สุวดี (2528 : จ – ฉ) ได้ทำการวิจัย การเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สาม ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเล่นพื้นเมืองของเด็กภาคเหนือกับกิจกรรมตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่าการเล่นพื้นเมืองของไทย มีมโนทัศน์ทางจริยธรรมสูงกว่าในด้านต่างๆ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา ความอดทนอดกลั้น ความรู้สึกคิด ความ มีน้ำใจ และไม่ลำเอียง ความไม่เห็นแก่ตัว ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น

สมจิตร เอื้ออรุณ (2529 : จ) ได้ทำการวิจัยการทดลองนิสัยทางสังคม โดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยแก่เด็กก่อนวัยเรียน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยโดยใช้สื่อทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีการเล่นพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก คำคล้องจอง คำพังเพย สุภาษิต กาพย์ กลอน ภาพและหุ่น พบว่า การสอนโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามแผนการสอนโดยไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

การศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย และการเล่นทั่วไปที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนจิราศาสตร์วิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อายุ 4 – 5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีความสามารถทางด้านสติปัญญาต่างกัน เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยและการเล่นทั่วไปมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันโดยสัมพันธ์กับระดับสติปัญญา (จันทนา ดีพึ่งตน . 2536)

จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถที่จะสรุปได้ว่า การเล่นพื้นบ้านไทยมีความสำคัญในการที่จะส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมให้เกิดขึ้นในตัวเด็กได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเล่นพื้นบ้านไทยนั้นต้องอาศัยการเล่น

เป็นกลุ่ม เป็นคณะ อาศัยความร่วมมือ ความพร้อมเพียง ความรัก ความสามัคคี ของคนในกลุ่มขณะที่เล่นเพื่อที่จะทำให้การเล่นของกลุ่มนั้นเป็นไปอย่างราบรื่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ที่ส่งผลถึงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. วิธีการดำเนินการทดลอง
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนศิริรัษฎวิทยา แขวงบุคคโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนศิริรัษฎวิทยา แขวงบุคคโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 10 คน โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้มาโดยวิธีการจับสลาก 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน
2. ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 3 ห้องที่ได้รับการสุ่มจากข้อ 1 ทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย แล้วทำการให้คะแนนที่จัดเรียงลำดับจากน้อยไปมาก คัดเลือกเด็กที่มีคะแนนน้อย 10 คนแรก มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

- 3.1 แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย 12 ชนิด
- 3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ได้แก่
 - 3.2.1 ความร่วมมือ
 - 3.2.2 ความเห็นอกเห็นใจ
 - 3.2.3 ช่วยเหลือและแบ่งปัน

4. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

4.1 แผนการสอนกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย เพื่อใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาทฤษฎีเอกสารเกี่ยวกับการเล่นของเด็กไทยของ ชัย เรื่องศิลป์

(ชัย เรื่องศิลป์ . 2531) และการเล่นของเด็กไทย กับการเรียนรู้การสอน ของ วิราภรณ์ ปนาทกุล. 2531)

2. คัดเลือกการเล่นพื้นบ้านของไทย 30 ชนิด จากข้อ 1 โดยการ

กำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมกับเด็กไทย 3 ประการ

1. การเล่นที่เด็กนิยมเล่น

2. การเล่นที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม

3. การเล่นที่ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก

3. สร้างกิจกรรมการเล่นที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม และเหมาะสมเด็กอายุ 5-6 ปี

มากที่สุด ที่ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยสนใจที่จะทำการวิจัย เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคัดเลือก ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1. อาจารย์นพมาศ นิลจินดา โรงเรียนพระยาประเสริฐสุนทราศรัย

2. อาจารย์สุนิ สัมมา โรงเรียนสุวิทย์เสรีอนุสรณ์

3. อาจารย์สมพงษ์ บัวผัน โรงเรียนวัดสุทธาโกชน

4.1.2 การสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย

ผู้วิจัยได้คัดเลือกการเล่นพื้นบ้านไทย จากแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อคิด

เห็นตรงกัน 2 ใน 3 ท่าน ว่าเป็นการเล่นพื้นบ้านไทยที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม 1 ซึ่งได้มาจำนวน 18 ชนิด

ผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้เหลือ 12 ชนิด ผู้วิจัยนำมาสร้างเป็นแผนการจัดประสบการณ์เด็ก ในการทำวิจัยเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับระยะเวลาการเรียนรู้ของเด็ก และการทำการทดลองโดยวิธีการจับสลาก การเล่นพื้นบ้านไทยที่ได้รับการคัดเลือกโดยการจับสลาก ได้แก่ ตีกรรเชียงแข่ง วิ่งเปี้ยว รำวงชิงที่นึ่งปิดตาตีหม้อ มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร ตีจับ โพงพาง งูกินหาง อ้ายเข้อ้ายโขง กาฟักไข่ เสือกินวัว

4.1.3 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย 12 ชนิด และ

นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนศิริรักษ์วิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

4.2 แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

4.2.1 ศึกษาทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก

ปฐมวัย ด้านการสังเกตพฤติกรรม การบันทึกพฤติกรรม

4.2.2 ศึกษาแบบสังเกตพฤติกรรมของ บุครินทร์ สิริปัญญาธร (2541)

วาสนา บุญจันทร์ (2539) และได้สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3 อายุระหว่าง 5- 6 ปีเป็นเวลา 1 สัปดาห์ แล้วนำมาสร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมพฤติกรรมทางสังคม ได้แก่ ความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือและแบ่งปัน โดยสร้างแบบมาตราส่วนประเมินค่ากำหนดตัวเลข (Numerical Rating Scales)

4.2.3 นำแบบพฤติกรรมทางสังคม ทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีอายุ

ระหว่าง 5 - 6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการสังเกต และบันทึกพฤติกรรมทางสังคมเพื่อศึกษาความชัดเจนของพฤติกรรมทางสังคม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

4.2.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของแบบสังเกตจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1. อาจารย์สุภาพร ณะชานันท์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์สดี ไชยกุล โรงเรียนอนุบาลละอองพิศ
3. อาจารย์บงกช ทองเอี่ยม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

4.2.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญข้อ 4.2.4 มาปรับปรุงแก้ไข ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยปรับปรุงดังนี้

4.2.5.1 ปรับเปลี่ยนสื่ออุปกรณ์ในการเล่นกิจกรรมที่เป็นวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น

4.2.5.2 ปรับกิจกรรมในขั้นนำโดยให้ความหลากหลายในการนำเข้าสู่บทเรียน โดยการนำเอาวิทยุเทปและอุปกรณ์การเล่นมาให้นักเรียนดูประกอบ

4.2.5.3 ให้จัดทำตารางการจัดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ให้เห็นเด่นชัด

4.2.6 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของแบบสังเกต

การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครั้งนี้ ดำเนินการตามลำดับดังนี้

นำเอาแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

ประเมินว่า ข้อความที่แสดงพฤติกรรมที่สังเกตนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกตหรือไม่โดยกำหนดคะแนนเป็น +1, 0 และ -1 (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2527 : 69)

เมื่อ + 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้น

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้นหรือไม่

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบไม่วัดจุดประสงค์ข้อนั้น

แล้วนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จึงถือว่าใช้ได้ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526 : 89)

4.2.7 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต

หลังจากการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงแล้วผู้วิจัยนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาลปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ที่โรงเรียนศิริรักษ์วิทยา โดยใช้ผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ร่วมกันสังเกตแล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI ถ้า $RAI = 0.5 - 1.0$ ขึ้นไปถือว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูง (Burry - Stock. 1996 : 256)

5. แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวจากที่บอร์กและเจล (Barnett and Johnson. 1996 : 31 ; citing Borg and Gall. 1989 : 692) ได้กล่าวว่า รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวจะมีความเหมาะสมเป็นพิเศษกับการทดลองที่ต้องการเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมหรือกระบวนการภายใน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวทำการทดลอง และเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงขณะทดลองเพื่อความเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการทดลองครั้งนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ก่อนทดลอง	ขณะทดลอง
T0	X, T1, X, T2, X, T3,X, T8

เมื่อ T0 คือ การสังเกตก่อนการทดลอง
 X คือ การดำเนินกิจกรรมการเล่นในมุมนันทนาการเป็นกลุ่ม
 T1, T2, ..., T8 คือ การสังเกตขณะทำการทดลองหลาย ๆ ครั้ง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
3. จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน (Baseline Data) โดยการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมจากการจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้งแบบการเล่นพื้นบ้านของไทย ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน
4. วันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและสังเกต

ตาราง 2 แสดงวันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและสังเกต

การจัดกิจกรรม	ระยะเวลาทำการทดลอง	วันที่ทำการทดลอง	เวลา
กิจกรรมการเล่น	1 สัปดาห์ ก่อนการทดลอง	วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี	11.00-11.30 น.
กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบการเล่นพื้นบ้านของไทย	8 สัปดาห์	วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี	11.00-11.30 น.

5. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบการเล่นพื้นบ้านของไทย โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นนำ (5 นาที)

1. นำเข้าสู่กิจกรรมโดยครูให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนอย่างอิสระตามจินตนาการ (อบอุ่นร่างกาย)
2. ครูแนะนำ อธิบายวิธีการเล่นและสาธิตการทำกิจกรรมการเล่นให้เด็กเข้าใจ

3. บอกข้อตกลงเบื้องต้น
4. เด็กวางแผนในการเล่นร่วมกันกับเพื่อน โดยมีครูคอยให้คำแนะนำและชี้แนะใกล้ชิด

ขั้นตอนกิจกรรม (20 นาที)

1. เด็กเล่นเป็นกลุ่มในการทำกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบการเล่นพื้นบ้านไทย
2. ขั้นทำกิจกรรมร่วมกัน ให้เด็กลงมือทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในกลุ่มตามที่ได้ออกแบบ โดยเด็ก ๆ สามารถปรึกษาและร่วมมือกันทำการเล่นภายในกลุ่ม
3. หมดเวลาให้ช่วยกันเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป (5 นาที)

1. เด็กออกมาแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับการที่ได้เล่นกลางแจ้งแบบการเล่นพื้นบ้านไทย ในด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือและแบ่งปัน
3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในด้านของความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือและแบ่งปัน

บทบาทครู

กระตุ้นให้เด็กกลุ่มต่าง ๆ ได้เสนอความคิดเห็นร่วมกัน และทำงานร่วมกันอย่างทั่วถึง ให้การช่วยเหลือ แนะนำ ซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ใช้คำถามโน้มน้าวให้เด็กคิดและหาวิธีการเล่นวิธีต่าง ๆ ที่จะทำให้อุปกรณ์สามารถ ทำกิจกรรมการเล่นให้บรรลุจุดประสงค์ที่กลุ่มต้องการ ให้คำชมเชย และกำลังใจ เมื่อเด็กลงมือกระทำและมีความพยายาม ยอมรับความคิดเห็นของเด็กใช้คำถามโต้ตอบ เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง และมีความกล้าที่จะ แสดงออกในทางที่สังคมภายในกลุ่มของตนชอบและต้องการได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยควบคู่ไปในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 กลุ่ม โดยใช้การจัดประสบการณ์ในการเล่นกลางแจ้งแบบการเล่นของไทยเป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน แล้วจัดประสบการณ์ในการเล่นกลางแจ้งแบบการเล่นพื้นบ้านของไทยที่เน้นพฤติกรรมทางสังคม เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี ในช่วงเวลา 11.00 น. – 11.30 น. ซึ่งในแต่ละครั้งที่จัดกิจกรรมผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวม 2 คน ทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบการเล่นพื้นบ้านของไทย ช่วงเวลา 11.00 น. – 11.30 น. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

6. วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมซึ่งมีหลักการดำเนินการดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ผู้สังเกตจำนวน 2 คน คือผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน มีหลักในการเลือกผู้ช่วยผู้วิจัยคือ เป็นครูที่มีวุฒิปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

2. เก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้านจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน โดยแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมจากการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบการเล่นพื้นบ้านไทย เป็นเวลา 1 สัปดาห์

3. ทำการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม จากการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบการเล่นพื้นบ้านของไทย เป็นเวลา 8 สัปดาห์ การจัดกิจกรรมการจัดกิจกรรมจะให้เด็กทำพร้อมๆกัน สังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางสังคมวันละ 10 คน จะหมุนเวียนลำดับก่อนหลังจนสิ้นสุดการทดลอง

4. ในการสังเกตและบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน ทำการสังเกตเด็กเป็นกลุ่มพร้อมกันจำนวน 10 คน สังเกตเด็กเป็นรายบุคคลพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน

4. เมื่อสิ้นสุดในแต่ละสัปดาห์นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐานทุกด้านเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ขณะจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้งแบบการเล่นพื้นบ้านไทย เป็นช่วงเวลา 8 สัปดาห์ ตามตารางที่ 3

ตาราง 3 บันทึกการหมุนเวียนลำดับการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

วัน เวลา สัปดาห์	อังคาร 11.00 – 11.30		พุธ 11.00 – 11.30		พฤหัสบดี 11.00 – 11.30	
Baseline	1	2	1	2	1	2
1	1	2	2	1	1	2
2	2	1	1	2	2	1
3	1	2	2	1	1	2
4	2	1	1	2	2	1
5	1	2	2	1	1	2
6	2	1	1	2	2	1
7	1	2	2	1	1	2
8	2	1	1	2	2	1

หมายเหตุ 1, 2 คือ ลำดับก่อนหลังของกลุ่มที่ทำการสังเกตกลุ่มที่ 1, 2

6. การฝึกผู้ช่วยผู้วิจัย

ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยฝึกการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางสังคม ดังนี้

6.1 ให้ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสังเกต

6.2 ให้ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะพฤติกรรมทางสังคม และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมให้เข้าใจตรงกัน เพื่อสามารถบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมให้เข้าใจตรงกัน

6.3 ฝึกการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

6.4 ฝึกการสังเกตจริงในช่วงที่ผู้วิจัยทดลองใช้ (Try Out) โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน สังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมจากการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยกับนักเรียน

อนุบาลปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน และหาหลักฐานความเชื่อมั่นในตนเองของผู้สังเกตโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996 : 256)

7. การบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ถ้าในเวลาที่ทำการสังเกตเกิดพฤติกรรมทางสังคมและชองระดับพฤติกรรมทางสังคมตรงกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่แสดงออก ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น

8. การให้คะแนนของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมเป็น 0,1, 2

9. เมื่อสิ้นสุดแต่ละสัปดาห์ นำคะแนนของผู้สังเกตทั้ง 2 คน มาหาผลรวมเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

7. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและขณะทำการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated - measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1.1 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2533 : 89) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนศิริรักษ์วิทยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996 : 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum \sum \left| R_{1kn} - R_{2kn} \right|}{KN(I-1)}$$

เมื่อ R_{1kn} , R_{2kn} คือ ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ

N คือ จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

K คือ จำนวนพฤติกรรมย่อย

I คือ จำนวนช่วงคะแนน (0 , 1 , 2)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้การคำนวณใน โปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated - measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดลอง
***	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย จากการสังเกต

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย จากการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน

2.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

1.1 การศึกษาคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมทั้งฉบับของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการสังเกตก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ทั้ง 8 สัปดาห์ มาศึกษาโดยหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตาราง 4

ตาราง 4 คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย

พฤติกรรมทางสังคมของ	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์ที่)								
	ก่อนจัดกิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8
M	0.81	1.72	3.22	6.51	14.98	19.24	24.6	31.21	31.98
S	0.96	1.02	1.21	1.84	2.73	3.49	3.32	1.01	1.77

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยเฉลี่ยเท่ากับ 0.81 และหลังกิจกรรมแต่ละสัปดาห์มีคะแนนเฉลี่ยเป็น 1.72 , 3.22 , 6.51 , 14.98 , 19.24 , 24.60 , 31.21 และ 31.98 คะแนนตามลำดับแสดงว่าคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ

1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมโดยรวม ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงของสัปดาห์มาเปรียบเทียบโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

แหล่ง	SS	Df	MS	F	Sig of F
ระหว่างเงื่อนไข	12497.26	8	1562.16	357.85	.001
ความคลาดเคลื่อน	314.31	72	4.37		

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงของสัปดาห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยเฉลี่ยรวมมีค่าแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์ ผู้วิจัยต้องการทราบว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมเด็กปฐมวัยในช่วงสัปดาห์ใดแตกต่างกันจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงต่อไป

1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ตอนนี้มีจุดหมายเพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงสัปดาห์ ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยในแต่ละช่วงสัปดาห์ของการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย มาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงสัปดาห์ โดยใช้ t – test แบบ Dependent ดังแสดงผลในตาราง 6 และเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมเด็กปฐมวัย จึงนำคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดประสบการณ์และตลอดช่วงเวลาการจัดประสบการณ์มาเขียนเป็นเส้นภาพ ดังแสดงผลในภาพประกอบ 1

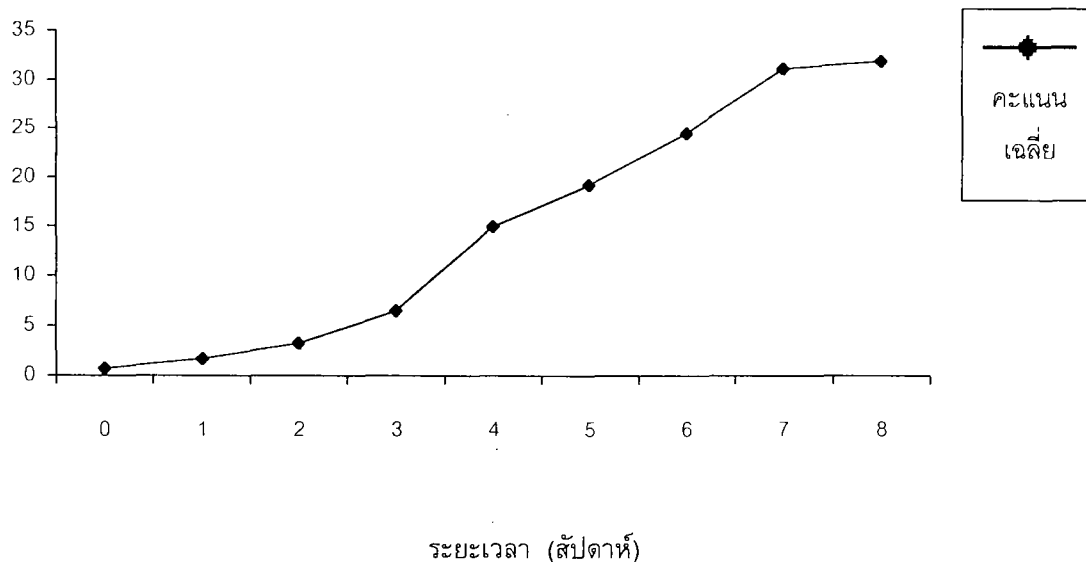
ตาราง 6 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

พฤติกรรมทางสังคมของ เด็กปฐมวัยระหว่าง สัปดาห์ที่	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	p	Sig of F
Baseline , สัปดาห์ที่ 1	+0.91	4.31**	.01	.002
สัปดาห์ที่ 1,สัปดาห์ที่ 2	+1.50	2.71*	.05	.024
สัปดาห์ที่ 2,สัปดาห์ที่ 3	+3.29	9.52***	.001	.000
สัปดาห์ที่ 3,สัปดาห์ที่ 4	+4.26	3.80**	.01	.004
สัปดาห์ที่ 4,สัปดาห์ที่ 5	+5.36	3.57**	.01	.006
สัปดาห์ที่ 5,สัปดาห์ที่ 6	+6.61	6.44***	.001	.000
สัปดาห์ที่ 6,สัปดาห์ที่ 7	+0.77	1.07	.331	.310
สัปดาห์ที่ 7,สัปดาห์ที่ 8	+8.47	8.27***	.001	.000

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ภาพประกอบ 1 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ 0 คือ Baseline

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย เป็นดังนี้

ในสัปดาห์ที่ 1, 4, และ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ก่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 , สัปดาห์ที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ก่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 , สัปดาห์ที่ 3 , 6 และ 8 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ก่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สัปดาห์ที่ 7 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ก่อนอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์พฤติกรรมทางสังคมแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. ความร่วมมือ 2. ความเห็นอกเห็นใจ 3. ช่วยเหลือและแบ่งปัน ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านแบบไทย แต่ละสัปดาห์รวม 8 ครั้ง มาหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตาราง 7

ตาราง 7 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย

พฤติกรรมทางสังคมแยกรายด้าน	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์ที่)								
	ก่อนจัดกิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8
ด้าน1M	0.40	0.45	0.94	1.29	3.48	6.53	8.22	10.25	10.60
S	0.53	0.39	0.61	0.91	2.31	1.39	1.24	0.58	1.40
ด้าน2M	0	0.23	0.70	1.73	4.59	5.22	8.50	9.92	9.96
S	0	0.39	0.71	0.90	1.72	1.71	1.38	0.47	0.50
ด้าน3M	0.38	1.04	1.58	3.49	6.91	7.49	7.88	11.04	11.42
S	.39	0.62	0.51	1.72	1.70	1.85	2.10	0.66	0.84

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 ปรากฏก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมเด็กปฐมวัยแยกรายด้านแตกต่างกันคือหลังการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย แต่ละสัปดาห์มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านแบบไทย ใน ทุก ๆ ด้าน

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ในด้านความร่วมมือ ก่อนจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้าน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.40 และหลังจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยไปแล้ว ในสัปดาห์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ยขึ้นมาเป็น 0.45 คะแนน และในสัปดาห์ที่ 2 เป็น 0.94 เมื่อถึงสัปดาห์ที่ 3 เป็น 1.29 , สัปดาห์ที่ 4 เป็น 3.48, สัปดาห์ที่ 5 เป็น 6.53 , สัปดาห์ที่ 6 เป็น 8.22, สัปดาห์ที่ 7 เป็น 10.25 และสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.60 คะแนนตามลำดับ แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ในด้านความเห็นอกเห็นใจ ก่อนจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านแบบไทย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0 และหลังจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยไปแล้ว ในสัปดาห์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ยขึ้นมาเป็น 0.23 คะแนน และในสัปดาห์ที่ 2 เป็น 0.70 เมื่อถึงสัปดาห์ที่ 3 เป็น 1.73, สัปดาห์ที่ 4 เป็น 4.59, สัปดาห์ที่ 5 เป็น 5.22 , สัปดาห์ที่ 6 เป็น 8.50, สัปดาห์ที่ 7 เป็น 9.92 และสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.96 คะแนนตามลำดับ แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ในด้านช่วยเหลือและแบ่งปัน ก่อนจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านแบบไทย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.38 และหลังจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ไปแล้ว ในสัปดาห์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ยขึ้นมาเป็น 1.04 คะแนน และในสัปดาห์ที่ 2 เป็น 1.58 เมื่อถึงสัปดาห์ที่ 3 เป็น 3.49 , สัปดาห์ที่ 4 เป็น 6.91, สัปดาห์ที่ 5 เป็น 7.49 สัปดาห์ที่ 6 เป็น 7.88, สัปดาห์ที่ 7 เป็น 11.04 และสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.42 คะแนน ตามลำดับ แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนรวมแต่ละด้านคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดประสบการณ์ ระหว่างการจัดประสบการณ์ตลอดช่วง 8 สัปดาห์ มาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตาราง 8

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำพฤติกรรมทางสังคมแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย	แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig of F
ด้านที่ 1	ระหว่างเงื่อนไข	1451.56	8	181.45	142.05	.001
	ความคลาดเคลื่อน	91.97	72	1.28		
ด้านที่ 2	ระหว่างเงื่อนไข	1360.25	8	170.03	158.64	.001
	ความคลาดเคลื่อน	77.17	72	1.07		
ด้านที่ 3	ระหว่างเงื่อนไข	1425.31	8	178.16	126.85	.001
	ความคลาดเคลื่อน	101.13	72	1.41		

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 8 ปรากฏว่า พฤติกรรมทางสังคมแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย ได้แก่ 1. ความร่วมมือ 2. ความเห็นอกเห็นใจ 3. ช่วยเหลือและแบ่งปัน พบว่า ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้านในแต่ละด้านมีค่าแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์ และเพื่อให้ทราบว่ามีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันในช่วงสัปดาห์ใด ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

2.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

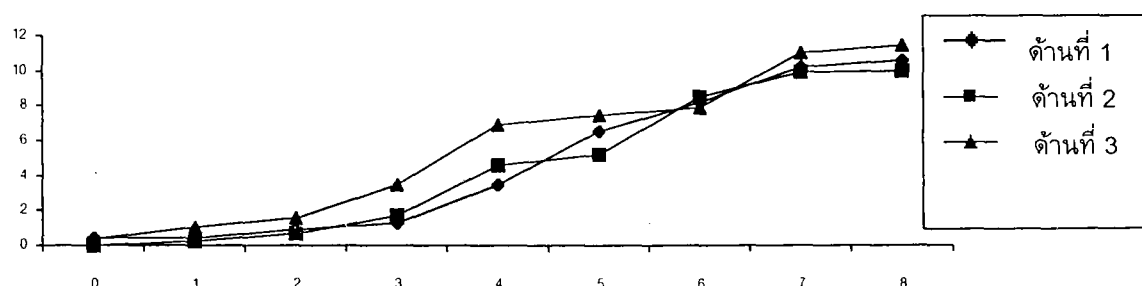
การวิเคราะห์ตามตาราง 8 เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน ได้แก่ 1. ความร่วมมือ 2. ความเห็นอกเห็นใจ 3. ช่วยเหลือและแบ่งปัน ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้นำคะแนนเฉลี่ยก่อนจัดประสบการณ์และหลังจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งนำมาเขียนเป็นเส้นภาพระหว่างช่วงสัปดาห์โดยใช้ t – test แบบ Dependent ดังแสดงผลใน

ตาราง 9 และเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยรายด้าน จึงนำคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดประสบการณ์และตลอดช่วงเวลาการจัดประสบการณ์รายด้านมาเขียนเป็นเส้นภาพ ดังแสดงผลในภาพประกอบ 2

ตาราง 9 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

ค่าเปลี่ยนแปลง	ด้านที่ 1			ด้านที่ 2			ด้านที่ 3		
	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	P	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	p	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	p
Baseline , สัปดาห์ที่ 1	+0.05	.001	.732	+0.23	1.92*	.05	+0.66	3.58**	.01
สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2	+0.49	2.02*	.05	+0.47	1.57*	.05	+0.54	3.12**	.01
สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3	+0.39	1.70	.123	+1.03	5.24**	.01	+1.91	3.56**	.01
สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4	+2.15	2.10**	.01	+2.86	5.42***	.001	+3.42	5.60***	.001
สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5	+3.05	5.17**	.01	+0.63	0.75	.470	+0.58	1.58	.148
สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6	+1.69	2.36**	.01	+3.28	4.35**	.01	+0.39	0.94	.374
สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7	+2.03	5.39***	.001	+1.42	3.59**	.01	+3.16	1.04	.326
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 8	+0.35	0.64	.536	+0.04	0.17	.868	+0.38	1.59	.149

*** แยกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
 ** แยกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 * แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเวลา (สัปดาห์)

ภาพประกอบ 2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

หมายเหตุ 0 คือ Baseline

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 ปรากฏว่า

1 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้านความร่วมมือ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ สัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สัปดาห์ที่ 5 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สัปดาห์ที่ 6 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สัปดาห์ที่ 7 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สรุป พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ด้านความร่วมมือ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่เริ่มเปลี่ยนแปลงพัฒนาขึ้นตั้งแต่สัปดาห์ที่ 2 , 4 , 5 , 6 และ 7

2 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้านความเห็นอกเห็นใจ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ สัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สัปดาห์ที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 7 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สรุป พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ด้านความเห็นอกเห็นใจ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ สัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สัปดาห์ที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 7 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

3 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ด้านช่วยเหลือและแบ่งปัน มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ สัปดาห์ที่ 1 , 2 , 3 สัปดาห์ที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สรุป พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ด้านช่วยเหลือและแบ่งปัน มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ สัปดาห์ที่ 1 , 2 , 3 สัปดาห์ที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ซึ่งมีลำดับขั้นของการวิจัยผลโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษานี้มุ่งที่จะศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงของสัปดาห์ และกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงของสัปดาห์
2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่าง และความเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัย เป็นรายด้าน ได้แก่ ความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือและแบ่งปัน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงของสัปดาห์

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย มีพฤติกรรมทางด้านสังคมก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ในแต่ละช่วงของสัปดาห์แตกต่างกันและกำหนดสมมติฐานเฉพาะ ดังนี้

- 1.เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย มีความแตกต่างมีความของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยเฉลี่ยรวมก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ในแต่ละช่วงของสัปดาห์แตกต่างกัน
- 2.เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย มีความแตกต่างและมีความเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม แยกเป็นรายด้านก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย ในแต่ละช่วงของสัปดาห์แตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือนักเรียนชาย – หญิง ที่มีอายุ 5 – 6 ปี จำนวน 10 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนศิริรักษ์วิทยา แขวงบุคคโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี จำนวน 10 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random) โดยจับฉลากมา 1 ห้องเรียนจากจำนวน 2 ห้องเรียน จากนั้นผู้วิจัยนำนักเรียนห้องที่ได้รับการจับฉลากได้ดังกล่าวมาจับฉลากอีกครั้งหนึ่งได้จำนวนนักเรียนจำนวน 10 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย
2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 เป็นเวลา 9 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้านเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน (Baseline Data) โดยการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมในช่วงการจัดกิจกรรมกลางแจ้งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดีโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปันที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา บันทึกการสังเกตโดยผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน
3. ดำเนินการทดลองโดยการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย กับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา บันทึกการสังเกตโดยผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน
4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและขณะทำการทดลองโดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้การคำนวณโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจกัน ช่วยเหลือและแบ่งปัน โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One – Way Repeated – Measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละช่วงของสัปดาห์ โดยใช้ t – test แบบ Dependent โดยการคำนวณในโปรแกรม SPSS WINDOWS

สรุปผลการวิจัย

เด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่าคะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวม มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์ กล่าวคือ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในสัปดาห์ที่ 2 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในช่วงสัปดาห์ที่ 3,4,5,6,8 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และในช่วงสัปดาห์ที่ 7 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจัดประสบการณ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือ และแบ่งปัน พบว่าเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ในแต่ละช่วงของสัปดาห์มีพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้าน เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านแบบไทย นั้นสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่า พฤติกรรมทางสังคมแตกต่างกันไปในทางที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลอง แนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงแต่ละช่วงระยะเวลาของสัปดาห์ไม่คงที่ มองภาพรวมอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะของการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย เป็นการจัดประสบการณ์ที่เด็กได้ปฏิบัติจริงจากการกระทำที่แสดงออกมาทั้งทางด้านอารมณ์ และความรู้สึกกับสิ่งที่เร้าความสนใจให้กับเด็กอยากเรียนรู้ ซึ่งตรงกับทฤษฎีของ แบนดูรา (Bandura, 1896 ; 70) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นหลักของมนุษย์ คือ การเรียนรู้จากการสังเกตนั่นเอง โดยเด็กกลุ่มทดลองได้เรียนรู้การสังเกตจากตัวแบบผ่านสื่อ มีการปฏิสัมพันธ์กันซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์เรานั้นส่วนมากเป็นการเรียนรู้จากการสังเกต การเลียนแบบจากตัวแบบซึ่งสอดคล้องกับ ซีเฟลด์ (Seefeldt, 1980 . 7) กล่าวถึง ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก 5 – 6 ปี ชอบเล่นเลียนแบบซึ่ง กรอนลัน (Gronlund, 1959 ; 232) กล่าวว่า กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน ได้แก่ ร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน การช่วยเหลือและมีสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน เด็กจะได้สร้างความสัมพันธ์เรียนรู้บทบาทของตนเองว่าควรปฏิบัติตนอย่างไรเมื่อเด็กต้องอยู่ร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อกันกับคนทั่วไป ซึ่งทำให้เด็กมีประสบการณ์ทางด้านสังคมเพิ่มมากขึ้น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลต่อเด็กๆให้มีพฤติกรรมทางสังคมที่สูงขึ้น

การเล่นพื้นบ้านไทย เป็นการเล่นที่เด็กไม่คุ้นเคย ในระยะแรกๆ ของการเล่นกิจกรรม แต่หลังจากการที่เด็กได้เล่นและเริ่มเข้าใจกติกาการเล่นมากขึ้น ทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน ตลอดจนบทบาทของครูก็มีส่วนสำคัญที่ช่วยกระตุ้น เสริมแรงโน้มน้าวให้เด็กอยากร่วมกิจกรรม โดยให้เด็กมีอิสระในการคิด การแสดงออก โดยเน้นที่ตัวเด็กเป็นสำคัญ โดยให้เด็กเป็นผู้ร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมยังมีลักษณะเป็นกันเอง สนุกสนาน ไม่ตึงเครียดโดยครูให้การเสริมแรงโดยกล่าวชมเชย พยักหน้า ส่งรอยยิ้มให้เด็ก จากการทำกิจกรรมและความพยายามตั้งใจของเด็กเด็กจะเกิดความมั่นใจในการทำที่มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ส่งผลให้เด็กมีอัตราการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมเพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์ เด็กจะเกิดความมั่นใจในการทำที่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ส่งผลให้เด็กมีอัตราการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรม

ทางสังคมเพิ่มขึ้นตลอดช่วง 8 สัปดาห์แต่เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมทางสังคมที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่น
 พื้นบ้านไทย ช่วง 8 สัปดาห์ และก่อนการจัดกิจกรรมพบว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กในช่วงระยะเวลา
 สัปดาห์ที่ 1 มีคะแนนเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยการเปลี่ยน
 แปลงของคะแนน คือ 0.91 ($t = 4.31$) และในสัปดาห์ที่ 2 มีคะแนนพฤติกรรมทางสังคมทางสังคมเพิ่มขึ้น
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนการเปลี่ยนแปลง 1.50 ($t = 2.71$) ส่วนในสัปดาห์ที่ 3,4,5,6
 และสัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมทางสังคมเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เด็กปฐมวัยมี
 พฤติกรรมทางสังคมเพิ่มขึ้นตามลำดับดังนี้ 3.29 ($t = 9.52$), 8.47 ($t = 3.80$), 4.26 ($t = 3.57$),
 5.36 ($t = 6.44$), 0.77 ($t = 8.27$) ส่วนสัปดาห์ที่ 7 เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเพิ่มขึ้นอย่าง
 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยที่ทำให้คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก มีความเปลี่ยนแปลงในช่วงการทดลองในแต่ละช่วง
 สัปดาห์มีสาเหตุมาจากปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. ความคุ้นเคย เด็กที่เป็นกลุ่มทดลองในครั้งนี้จะมีความคุ้นเคย สนทนสนม รู้จักกันทุกคน มีความ
 เข้าใจและรู้จักนิสัยใจคอของเพื่อนแต่ละคนเป็นอย่างดี ทำให้การสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กคลาดเคลื่อน
 จากพฤติกรรมที่เป็นจริงของเด็กที่จะต้องแสดงพฤติกรรมออกมา

2. ความตื่นเต้น เด็กจะเกิดการตื่นเต้นกับรูปแบบการเล่นที่ตนเองไม่เคยเล่น ทำให้คะแนนพฤติกรรม
 ทางสังคมในแต่ละสัปดาห์มีความแตกต่างกัน

3. กฎกติกาการเล่น การเล่นพื้นบ้านไทยบางประเภทจะมีกฎกติกาการเล่นที่คล้ายๆกัน เช่น การเล่น
 เสือข้ามห้วย เสือกินวัว ฯลฯ เด็กบางคนรู้จักวิธีการเล่น อาจทำให้พฤติกรรมของเด็กมีอัตราการเปลี่ยนแปลง
 ที่แตกต่างกันไปในแต่ละสัปดาห์

4. ความถี่ของการเล่น การเล่นพื้นบ้านไทยที่ทำการทดลองในการทำงานวิจัยครั้งนี้มีประเภทของการเล่น
 12 ประเภท ทั้ง 12 ประเภทจะต้องมีการเล่นซ้ำกันอย่างน้อย 2 ครั้ง รวมกันทั้งหมดเป็น 24 ครั้ง เด็กจะได้เล่น
 เด็กอาจเกิดความเบื่อ ไม่อยากเล่น ทำให้คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กมีความเปลี่ยนแปลงไปบ้างในบาง
 สัปดาห์ของการทดลอง

2. จากสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัย มีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางสังคมเพิ่มขึ้นตลอด
 ระยะเวลา 8 สัปดาห์ จะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมสูง
 ขึ้นซึ่ง มุนซิงเจอร์ (Munsinger, 1975 : 19) ได้กล่าวถึง การมีความสัมพันธ์ทางสังคมและโครงสร้างทางสังคม
 ของเด็กอายุ 3 –6 ปี ว่าเกิดจากเด็กได้รับอิทธิพลจากพลังกลุ่มเพื่อนซึ่งสอดคล้องกับ ชิกเคนเดนซ์
 (Chickendanz) ว่า การที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเพื่อนจะทำให้เด็กได้เรียนรู้วิธี
 การปฏิบัติตน การช่วยเหลือและแบ่งปัน เรียนรู้การให้ความร่วมมือกับเพื่อนๆ เรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของ
 กลุ่มเพื่อนแต่ละคนว่ามีพฤติกรรมเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อที่เด็กจะได้มีพัฒนาการทางสังคมไปในทางที่ดี และสิ่ง
 เหล่านี้จะช่วยปลูกฝังพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็ก รวมทั้งช่วยให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากผลการศึกษาวิจัยเมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยสามารถแยกเป็นรายด้าน
 ได้ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 พฤติกรรมทางสังคมด้านความร่วมมือของเด็กปฐมวัย มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนน พฤติ
 กรรมทางสังคมด้านความร่วมมือ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ สัปดาห์ที่ 2
 ในสัปดาห์ที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สัปดาห์ที่ 5 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่ม
 ขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 สัปดาห์ที่ 6 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
 .01 สัปดาห์ที่ 7 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จะพบว่าพฤติกรรมทางสังคม
 ของเด็กปฐมวัย ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 , 3 , 8 จะไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมในช่วงสัปดาห์ที่ 2 , 4 , 5 , 6 และ 7 ปัจจัยที่ทำให้เด็กไม่เกิดพฤติกรรมทางสังคมในด้านความร่วมมือในช่วงสัปดาห์ ที่ 1 , 3 , 8 เนื่องจากเด็กยังไม่คุ้นเคยกับกิจกรรมที่ครูนำเสนอ เด็กยังลังเลที่จะกล้าตัดสินใจในการแสดงพฤติกรรมออกมา แต่เมื่อเด็กคุ้นเคยและเข้าใจรูปแบบวิธีการเล่น เด็กก็เกิดพฤติกรรมทางสังคมด้านความร่วมมือในขณะที่เล่นกิจกรรมกับเพื่อน โดยมีลักษณะที่แสดงออกมาในรูปแบบของการปฏิบัติตามกฎกติกาการเล่น เชื่อฟังคำแนะนำจากครูและกลุ่มเพื่อนที่เล่นด้วยกัน และร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนจนจบกิจกรรม

ด้านที่ 2 พฤติกรรมทางสังคมด้านความเห็นอกเห็นใจ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในสัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 2 ในสัปดาห์ที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สัปดาห์ที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในสัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 7 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

จะพบว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ด้านความเห็นอกเห็นใจ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 คือ สัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 2 ส่วนสัปดาห์ที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 สัปดาห์ที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 7 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 แต่ในช่วงสัปดาห์ที่ 5 และ สัปดาห์ที่ 8 จะพบว่าพฤติกรรมด้านความเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยจะไม่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการเล่นบางประเภทมีการเล่นที่ไม่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมด้านความเห็นอกเห็นใจ มีการแข่งขันเพื่อที่จะเอาชนะคู่แข่งกัน เด็กแต่ละคนมีความมุ่งมั่นเพื่อที่จะชนะอย่างเดียว ทำให้เด็กขาดพฤติกรรมในส่วนนี้ไป

ด้านที่ 3 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ด้านช่วยเหลือและแบ่งปัน มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ในสัปดาห์ที่ 1 , 2 , 3 สัปดาห์ที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ดังนั้นพฤติกรรมทางสังคมด้านช่วยเหลือและแบ่งปัน จะมีการเปลี่ยนแปลงในสัปดาห์ที่ 1 , 2 , 3 และในสัปดาห์ที่ 4 ซึ่งสัปดาห์ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงนั้นจะปรากฏในสัปดาห์ที่ 5 , 6 , 7 ปัจจัยที่ส่งผลที่ทำให้ไม่เกิดพฤติกรรมขึ้นมาเนื่องจากมีการเล่นบางประเภทที่เน้นการแข่งขันเพื่อที่จะเอาชนะกันและกัน และการเล่นในแต่ละประเภทมีการเล่นที่ซ้ำกัน ทำให้เด็กไม่เกิดพฤติกรรมด้านการช่วยเหลือและแบ่งปันในขณะที่เด็กทำกิจกรรม และตลอดช่วงการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทย

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยจากการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย พบว่ามีอัตราการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมทางสังคมพบว่ามียอดแนวโน้มไปในทางที่สูงขึ้นอย่างสม่ำเสมอและเป็นไปในแนวทางที่ต่อเนื่องจากเหตุผลดังกล่าว น่าจะเป็นสิ่งที่เป็ผลสืบเนื่องมาจากการที่เด็กได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยนั่นเอง ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่เด็กเกิดความสุขสนทนจากการเล่น ได้พบปะสังสรรค์กับกลุ่มของเด็กๆเองเล่นถือได้ว่าการที่เด็กได้เล่นนั้นก็ถือว่าเป็นธรรมชาติของเด็กเอง แต่การเล่นของเด็กนั้นต้องดูความเหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก พัฒนาการของเด็ก ตลอดจนความเหมาะสมในการที่จะพัฒนา ปรับปรุง พฤติกรรมทางสังคม ได้มากนักน้อยเพียงใด และต้องเลือกชนิดของการเล่นให้เด็กเล่นอย่างปลอดภัยปราศจากการได้รับอันตรายไว้ด้วย

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่าการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย สามารถส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมได้ ถ้าหากว่าได้จัดประสบการณ์การเล่นให้กับเด็กอย่างต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ และปริมาณของการฝึกมีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ดังนั้นผู้เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจในการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการ ความสนใจ และในช่วงของระยะเวลาที่เหมาะสมในโอกาสต่อไป

ข้อสังเกตที่ได้จากงานวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย พบข้อสังเกตดังนี้

1. ในช่วงระยะเวลาสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 3 เด็กยังไม่คุ้นเคยกับการจัดกิจกรรม เด็กยังเกิดความลังเลในการเล่น ไม่กล้าที่จะเล่นด้วยตนเองมากนักต้องอาศัยการดูตัวอย่างการเล่นจากเพื่อนๆ ซึ่งเด็กบางคนก็จะคอยบอกวิธีการเล่นให้กับเพื่อนๆ ให้เข้าใจ ในระยะสัปดาห์ที่ 4 เป็นต้นไปเด็กจะกล้าที่จะแสดงออกในการที่จะเล่นโดยตนเองด้วยความมั่นใจ โดยที่เพื่อนๆ ไม่ต้องมาคอยบอกเหมือนในช่วงระยะสัปดาห์แรกๆ และเด็กจะเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการที่ได้เล่นกิจกรรม

2. การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กจากการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทย เป็นการส่งเสริมความเป็นไทยให้กับเด็ก เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีเอกลักษณ์ไทยโดยผ่านสื่อที่เป็นการเล่นที่เด็กที่ได้รับการซึมซับสิ่งเหล่านี้ได้ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ จากการสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็กแต่ละคนนั้นเด็กจะชอบและมีความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน มีความกระตือรือร้นและสนใจที่จะเล่น และพฤติกรรมทางสังคมของเด็กก็จะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงพฤติกรรมของเด็กโดยตรงของแต่ละคน ซึ่งเด็กจะแสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบฉบับของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยเองสามารถสังเกตพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

3. การที่เด็กจะเกิดพฤติกรรมทางสังคมขึ้นได้จากการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยนั้น ส่วนหนึ่งก็มาจากการที่ครูมีบทบาทในการช่วยให้เด็กเกิดความที่อยากเล่น พูดชมเชย ให้กำลังใจกับเด็กๆ ส่งรอยยิ้มให้กับเด็กในเวลาที่เด็กประสบความสำเร็จในการเล่น การแสดงความยินดี ปลอดภัยกับเด็ก การที่เด็กได้รับสิ่งเหล่านี้บ่อยๆ จะทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคมในทางที่ดี และเมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคมที่ดีก็ย่อมที่จะถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ให้กับกลุ่มเพื่อนรอบๆ ข้าง ซึ่งเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมไปในตัวได้เป็นอย่างดี

4. การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายให้กับเด็ก ซึ่งจะพบว่าในขณะที่เด็กเล่นกิจกรรมอยู่นั้นเด็กจะมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เช่น การวิ่ง เดิน ปราบมือ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยทำให้เด็กมีร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง

5. การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยในบางชนิด เด็กนักเรียนที่เป็นผู้หญิงไม่ค่อยชอบที่จะเล่น เพราะเป็นการเล่นที่ต้องใช้พลังกำลังในการเล่น เช่น การเล่นเสือกินวัว ซึ่งเด็กผู้หญิงกลัวจะเจ็บ แต่เด็กผู้ชายจะชอบการเล่นชนิดนี้ เพราะสนุกสนาน และเร้าใจ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยนั้น ครูต้องให้เวลากับเด็กเนื่องจากเด็กต้องปรับตัวให้เข้ากับรูปแบบ วิธีการเล่น ซึ่งจะเกิดขึ้นในช่วงสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 3 ซึ่งครูต้องอดทน และคอยให้กำลังใจแก่เด็กขณะที่ทำกิจกรรม

2. การใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว เกิดความสะดวกในการสังเกตพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนเปรียบเทียบกับก่อนจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยได้อย่างชัดเจน

3. การสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กในแต่ละช่วงสัปดาห์ จะทำให้เห็นความแตกต่างของพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน มีความละเอียด ในการที่จะแปรผลได้มากขึ้น เห็นการเปลี่ยนแปลงได้อย่างหลากหลาย เห็นที่มาของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม และยังเป็นข้อมูลสนับสนุนในการอธิบายพฤติกรรมทางสังคมได้เป็นอย่างดี

4. การเล่นพื้นบ้านไทยมีประโยชน์และมีคุณค่ายิ่งถ้าสามารถนำมาใช้ในหลักสูตรการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยได้ก็จะเป็นสิ่งที่ดี ทั้งนี้สามารถนำมาสอดแทรกในเชิงของการจัดกิจกรรมกลางแจ้งของเด็กระดับ

ปฐมวัยซึ่งเด็กสามารถเรียนรู้ทักษะการเล่น การเล่นร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน ซึ่งส่งผลดีต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยควรมีการส่งเสริมทักษะให้กับเด็กในด้านอื่น เช่น ด้านภาษา เพราะในการเล่นพื้นบ้านไทยนั้นบางกิจกรรมจะมีบทร้องประกอบการเล่น เช่น การเล่นโพงพาง ุงกินหาง มอญซ่อนผ้า เป็นต้น

2. ควรมีการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยที่ส่งเสริมทักษะด้านอื่นๆ เช่น การแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. (2517). การละเล่นของเด็กไทยสมัยก่อน. กรุงเทพฯ : วิทยาสาร.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , สำนักงาน. (2522) เด็กก่อนวัยเรียนกับการเรียนรู้และหลักการ
สำคัญบางประการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- _____. (2528). การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีเดชา.
- _____. (2534). แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2534. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- _____. (2534). รายงานการประเมินความก้าวหน้าคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ
ปีการศึกษา 2532. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2537). แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา พุทธศักราช 2536. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2537). รายงานวิจัยการศึกษาผลการทดลองใช้แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา พุทธ
ศักราช 2536. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. (2531) เอกสารชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา
หน่วยที่ 2. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2538) การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย.
กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2539). คู่มือพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- คณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , สำนักงาน. (2529). แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2539). เอกสารชุดอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยงานที่ 6 การจัด
ประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและการศึกษาดูงาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2521). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร , อัดสำเนา .
- จักรสิน พิเศษสาทร. (2521). ทฤษฎีและนักปรัชญาการศึกษาชาวตะวันตก. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.
- จันทนา ดีพึ่งตน. (2536). ผลการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย และการเล่นทั่วไปที่มีผลต่อ
ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีความสามารถทางด้านสติปัญญาต่างกัน.
ปริญญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ , อัดสำเนา.
- จิตินันท์ เดชะคุปต์. (2537). หลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1 – 4. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- จันทนา ภาคบงกช. (2533). เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ “เทคนิคการพัฒนาความเชื่อมั่นและความคิด
สำหรับเด็กปฐมวัย.” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 27 – 28 มีนาคม.
- ชัย เรื่องศิลป์. (2531). การละเล่นของเด็กไทย. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ.
- ทศนา เขมมณี. (2519, กรกฎาคม-สิงหาคม). การใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอน. ครูศาสตร์ 6 (2) :
41 – 48.

- ทวีพร ณ นคร. (2533). การศึกษาการเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระกับแบบกึ่งชี้แนะที่มีผลต่อความสามารถในการสังเกต และการจำแนกของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , อัดสำเนา.
- บังอร จำปา. (2538). พฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง กับการเล่นมุมบ้านแบบปกติ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , อัดสำเนา.
- บุญเยี่ยม จิตรดอน. (2524). "การเล่นในร่มและเล่นกลางแจ้ง," ใน การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2536). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. (2541). แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , อัดสำเนา.
- ประกอบ ระกิติ. (2535). กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ประมวล ดิคนัน. (2527). จิตวิทยาคลินิก สมอมนุชย์ (พรสวรรค์) เล่ม 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ปาริชาติ อรุณศักดิ์. (2533). การศึกษาการเล่นที่ไม่ว่างเรื่องสมบูรณที่มีผลต่อการคิดแบบอเนกนัยปริญาของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , อัดสำเนา.
- พะอบ โปษกฤษณะ และคนอื่นๆ. (2522). การเล่นของเด็กไทยภาคกลาง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ผุสดี กุญอินทร์. (2525). "เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์," ในเอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็กหน่วยที่ 9. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- พัฒนา ชัยพงศ์. (2531). "การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา," ใน ชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
- _____. (ม.ป.ป.). "การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา," ใน เอกสารชุดอบรมบุคลากรก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 2. ม.ป.พ.
- พรณี ชูทัย เจนจิต. (2528). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- _____. (2537). "การสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก" ในเอกสารการสอนชุดวิชาการ พัฒนพฤติกรรมเด็ก หน่วยที่ 3_ พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2523). เด็กก่อนวัยเรียน. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด .
- _____. (2535). การเล่นของเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2535). สื่อการแสดงกับพัฒนาการเด็ก. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2540). "พัฒนาการของเด็กในวัย 3 – 6 ปี" ในเอกสารประกอบการอบรมครูสอนระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2528). กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- _____. (2542). กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.

- เยาวพา เตชะคุปต์. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : เอพี กราฟฟิกส์ ดีไซน์ .
- รักตวรรณ ศิริภาพร. (2532). ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ได้เล่นกิจกรรมการเล่นเพื่อคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , อัดสำเนา.
- ราตี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ. (2529). คู่มือการนิเทศการศึกษาก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- ละม้ายมาศ ศรทัตต์และจรรยา สุวรรณทัต. (2510). อิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็กที่ด่าบลนาปา อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี รายงานการวิจัยฉบับที่ 1 ของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการศึกษา ค้นคว้าเรื่องเด็ก. กรุงเทพฯ : cursa.
- ลัดดาวัลย์ กองช่าง. (2530). การศึกษา การแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นวัสดุสามมิติ แบบขั้นนำ และแบบอิสระ. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , อัดสำเนา.
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. (2523). ผลของประสบการณ์การเล่นที่มีต่อการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันทนี๋ เหมาะะผดุงกุล. (2535). พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครุมีการใช้คำถามในระหว่างการทำกิจกรรมและหลังการทำกิจกรรมในวงกลม. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , อัดสำเนา.
- วาสนา เจริญสอน. (2534). ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชื่อมโยงประสบการณ์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่มีต่อระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , อัดสำเนา.
- วิชาการ , กรม , กระทรวงศึกษาธิการ. (2534). รายงานการวิจัยการจัดการศึกษาระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษหน้าที่สอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เอกสารการวิจัยทางการศึกษาอันดับที่ 126/2534. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.
- วิชาการ , กรม , กระทรวงศึกษาธิการ. (2534). รายงานการวิจัยการจัดการศึกษาระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษหน้าที่สอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เอกสารการวิจัยทางการศึกษาอันดับที่ 126/2534. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.
- วิราภรณ์ ปนาทกุล. (ม.ป.ป.). การละเล่นของเด็กไทยกับการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2540). คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3 – 6 ปี). กรุงเทพฯ : cursaลาดพร้าว.
- วรัตติ สิริพิทุ. (2525). การพัฒนามโนภาพแห่งตนโดยใช้บทบาทสมมติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมสาธิต. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , อัดสำเนา .
- ศรีสมวงศ์ วรรณศิลป์. (2520). การเล่นของเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยเกษม.
- ศิริกาญจน์ โกสมุทร. (2522). “ การใช้บทบาทสมมติในห้องเรียน ” วิทยาสาร 30 (7) : 10 – 13 เมษายน : สุกัญญา ชีราวรรณ และอัญชลี แจ่มเจริญ. (2523). หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.
- สุโขทัยธรรมาริราช , มหาวิทยาลัย. (2526). เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัย หน่วยที่ 1 – 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เนกนกจำกัด.

- สุโขทัยธรรมมาธิราช , มหาวิทยาลัย. (2526). *พฤติกรรมวัยเด็ก* หน่วยที่ 8 – 15. กรุงเทพฯ : สหมิตร.
- _____. (2526). *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนเด็กปฐมวัยศึกษา* หน่วยที่ 6 – 10. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กราฟิการ์.
- _____. (2536). *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก*. หน่วยที่ 8 – 15. พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช , มหาวิทยาลัย. (2536). *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2537). *แนวทางการศึกษาชุดวิชา หลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา* หน่วยที่ 1 – 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2543). *สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร (ฉบับพ่อแม่)*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี พันธุ์มี. (2542). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : บริษัท ดันอ้อ 1999 จำกัด.
- อุษณีย์ โพธิสุข. (2542). *หนังสือชุดสร้างลูกให้เป็นอัจฉริยะเล่มที่ 6 หนังสือสำหรับพ่อแม่และครู E.Q. ปัญญา* *นำของมนุษยชาติ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แฟมิลี่ไคเรค.
- อรพิน หงวนศิริ. (2534). "การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า," ใน *รายงานการวิจัยการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยม และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษหน้าที่สอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เอกสารการวิจัยทางการศึกษา* อันดับที่ 126/2534 : หน้า 248 – 250. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.
- Bar – Tal , D. and others. (1982, June). "Helping Behavior Among Preschool Children : An Observational Study , " *Child Development*. (53) : 396 – 402.
- Barnett , Susan I. And Johnson Gary. (1996). "Further Evidence on the Relationship Between Participation in Nutrition Education Programs and Changes in Dietary Behavior," *Journal of Family and Consumer Sciences*. 55 (1) : 31 .
- Baruch . D . (1949). *New Ways in Discipline* . New York : McGraw – Hill , Cambang .
- Bloom , B.S. (1964). *Stability and Change n Human Characteristics*. New York : John Wiley and Son.
- Brechenridge, M.E. (1965). *Child Development*. Philadephia : Soundress.
- Child Study Association of America. (1952). *Our Children Today*. New York : the Viking Press.
- Counolay , J.C. (1977, February). " The Effects of Interdependent Learning Task and Role Play on Sociometric Patterns , Work Norn Measures and Behavior in the Elementary Classroom , " *Dissertation Abstract Internation* . (37) : 4977 – A.
- Dixon and others. (1977, June). "Training Disadvantage Preschoolers on Various Fantasy Activities Effects on Cognitive Functioning and Impulse Control , " in *Child development*. Wayne State University , (2) : 367 – 379.
- Erikson, E.H. (1975). *Childhood and Society*. New York : Morton.
- Goor. (1974, December). A. "Problem Solving Process of Creative and Non Creative Students." *Dissertation Abstract International* , (37) : 3517 – A.

- Heinig, R.B. and L. Stillwell. (1981). *Creative Drama for the Classroom Teacher*. 2nd ed. New Jersey : Prentice – Hall , Inc.
- Maslow, A.H. (1954). *Motivation and Personality*. New York : Harper.
- Miller, Mark J. (1980, January). " Role Playing as a Therapeutic Strategy : A Research Review , " *School Counselor*. (27) : 217.
- Piaget, J. (1962). *Play Dreams and Imitations in Childhood*. New York : W.W. Norton .
- Radke, M.J. (1964). *The Relation of Parental Authority to Children Behavior and Attitude*. Minneapolis University of Minnesota Press
- Rubin, K.H. , G.G. Fein and B. Vandenberg. (1983). *Hand book of Child Psychology (Volume IV)*. New York : John Wiley.
- Saltz, R. and E. Saltz. (1986). "Pretend play training and its outcomes," in G. Fein and M. Kivkin (eds). *The Young Child at Play*. P. 155 – 173. Washington D.C. : National Association for the Education of Young Children.
- Sayegh, Y. and William, d. (1965, July). "The Effect of Supplementary Experiences upon the Behavioral Development of Infants in Institution," *Child Development*. (36) : 81 –91.
- Smilansky, S. (1968). *The Effects of Sociodramatic Play on Disadvantaged Preschool Children*. New York : Wiley.
- Staub, e. (1971, September). "The Use of Role Playing and Induction in Children is Learning of Helping and Sharing Behavior," *Child Development*. 42 (3) : 805 – 816 .

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมทางสังคม
- แบบบันทึกการให้คะแนนพฤติกรรมทางสังคม

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมประกอบด้วย

1. พฤติกรรมความร่วมมือ	5	ข้อ
2. พฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจ	5	ข้อ
3. พฤติกรรมช่วยเหลือและแบ่งปัน	5	ข้อ

กล่าวคือ

- พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง การพูด การแสดงออกของเด็ก ซึ่งแสดงออกถึงความรู้สึก ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกัน

- แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย เป็นการบันทึกทั้งในรูปของความถี่ (จำนวนครั้ง) และระดับคุณภาพของพฤติกรรมจัดเป็น 3 ระดับคะแนน คือ มาก ปานกลาง น้อย

- เวลาที่ใช้ในการสังเกต สังเกตในช่วงกิจกรรมจากการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย เป็นเวลา 1 สัปดาห์ และการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย เป็นเวลา 8 สัปดาห์ รวมเวลาในการสังเกต 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี โดยทำการสังเกตและบันทึกการสังเกตในชั้น ดำเนินกิจกรรมช่วงเวลา 10.00 – 10.30 น. รวมเวลา 30 นาที

- การสุ่มเวลาในการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ตามตารางการสุ่มเวลาสังเกตพฤติกรรมทางสังคมใช้นาฬิกาจับเวลาในการให้สัญญาณเริ่มและหมดเวลาการสังเกต

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ชื่อนักเรียน วัน เดือน ปี ที่สังเกต
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกต 2 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม
3. การสังเกตให้ผู้สังเกตทั้ง 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน ทำการสังเกตพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน ใช้เวลาสังเกต 10 วินาที เวลาบันทึกการสังเกต 10 วินาที สลับกันและสังเกตเวียน ตั้งแต่เด็กคนที่ 1 – 10

การบันทึกการสังเกต

เมื่อพฤติกรรมทางสังคมตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนพฤติกรรมทางสังคมตรงกับช่องให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเกิดพฤติกรรมทางสังคมและช่องระดับคะแนนพฤติกรรมทางสังคมซ้ำช่องเดิมให้ทำเครื่องหมาย ✓ เพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรมซ้ำ

การให้คะแนน

1. มาก หมายถึง พฤติกรรมที่กล้าแสดงออกหรือกล้าตัดสินใจทันที โดยไม่มีใครบอกแสดงความมั่นใจและถูกต้องในการทำกิจกรรมอย่างรวดเร็วให้ 2 คะแนน
2. ปานกลาง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกหรือตัดสินใจด้วยความลังเล คิดและตรึกตรองนาน รอให้เพื่อนบอก แสดงความไม่มั่นใจในการทำกิจกรรมให้ 1 คะแนน
3. น้อย หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกหรือตัดสินใจช้า ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าทำ แสดงความไม่มั่นใจ หลบหลีก หรือหลีกเลี่ยง ให้ 0 คะแนน

หมายเหตุ ถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคะแนนใดก็ให้คะแนนเท่ากับช่องระดับคะแนนนั้นและถ้าพบ
เครื่องหมาย ✓ ซ้ำในข้อ และช่องระดับคะแนนใดให้นับจำนวนที่ซ้ำคูณกับช่องระดับคะแนนในช่องนั้น เช่น ใน
ช่องระดับคะแนนมากให้ 2 คะแนน ซ้ำ 2 ครั้ง รวมคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน เป็นต้น

แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้สังเกต.....นามสกุล.....เป็นผู้สังเกตที่.....

ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....ชั้นอนุบาล 3

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2544

พฤติกรรมทางสังคม	มาก	ปาน	น้อย	หมายเหตุ
	2	กลาง	0	
	1			
1. ความร่วมมือ				
1.1 ปฏิบัติตามกฎ กติกาการเล่น				
1.2 ร่วมจัดเตรียมอุปกรณ์ (ร่วมมือกับครู)				
1.3 ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน				
1.4 ใช้วาจาสุภาพขณะที่เล่น				
1.5 เล่นร่วมกับเพื่อนจนจบกิจกรรม				
2. ความเห็นอกเห็นใจ				
2.1 กล่าวคำยกย่องชมเชย				
2.2 ปลอบโยนโดยการสัมผัส				
2.3 ประบมือแสดงความยินดี				
2.4 มีความเกรงใจไม่รบกวน				
2.5 ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด				
3. การช่วยเหลือและแบ่งปัน				
3.1 พูดอธิบายวิธีการเล่นให้ผู้อื่นเข้าใจ				
3.2 ชวนผู้อื่นมาเล่นด้วยกัน				
3.3 ดูแลเพื่อนที่ได้รับบาดเจ็บขณะที่เล่น				
3.4 ช่วยหยิบยื่นอุปกรณ์ในการเล่นให้เพื่อน				
3.5 ช่วยเก็บอุปกรณ์การเล่นเมื่อสิ้นสุดการเล่น				

บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย
- แผนปฏิบัติการการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย
- ตารางการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย

คู่มือการใช้แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย

หลักการและเหตุผล

การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมได้หลายทาง แนวทางประการหนึ่งที่สามารถกระทำได้ คือ การจัดประสบการณ์การเล่นแบบพื้นบ้านไทย แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถ แสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มกันในทางสังคมจากการเล่น ซึ่งการจัดประสบการณ์การเล่นแบบพื้นบ้านไทยมีเป้าหมายด้านที่เด็กให้ความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน ทั้งนี้ครูมีบทบาทในการเตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่หลากหลาย และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม อธิบายวิธีการทำกิจกรรม และกระตุ้นเด็กเพื่อที่จะให้เด็กได้เกิดพฤติกรรมทางสังคมในการอยู่ร่วมกันของเด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมในด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบพื้นบ้านไทยของเด็กปฐมวัย

เนื้อหา

การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยที่ส่งเสริมพฤติกรรมในด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือและแบ่งปัน โดยเด็กได้เล่นตามวิธีการเล่นที่ได้รับฟังคำอธิบายจากครู เพื่อที่เด็กจะได้เกิดพฤติกรรมทางสังคม

หลักการจัดกิจกรรม

1. การจัดประสบการณ์นี้จัดสัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที
2. จัดประสบการณ์การเล่นแบบพื้นบ้านของไทย โดยเด็กได้เล่นอย่างสนุกสนานและเล่นร่วมกันเป็นกลุ่มดังนี้

ขั้นนำ (เวลา 5 นาที)

1. ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนอย่างอิสระตามจินตนาการของตน (อบอุ่นร่างกาย)
2. ครูแนะนำ อธิบายวิธีการเล่น และสาธิตการทำกิจกรรมการเล่นให้เด็กเข้าใจ
3. บอกข้อตกลงเบื้องต้น
4. เด็กวางแผนในการเล่นร่วมกัน โดยมีครูคอยดูแลให้คำแนะนำและชี้แนะใกล้ชิดเด็ก

ขั้นสอน (20 นาที)

1. เด็กเข้ากลุ่มให้เรียบร้อย เตรียมความพร้อมที่จะเล่นกิจกรรมการเล่นแบบพื้นบ้านไทย
2. ขั้นทำกิจกรรมร่วมกัน ให้เด็กลงมือทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในกลุ่มตามที่ได้วางแผน โดยเด็กจะสามารถปรึกษาและและร่วมมือกันทำการเล่นภายในกลุ่ม หมดเวลาให้ช่วยกันเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป (5 นาที)

1. เด็กออกมาแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับการที่ได้เล่นแบบการเล่นพื้นบ้านของไทย ในด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน
2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน

บทบาทครู

1. ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย
2. สร้างความเข้าใจ อธิบายและสาธิตขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม กับเด็กให้เข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องราว และขั้นตอนในการปฏิบัติ
3. อธิบายข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ดังนี้
 - ให้เด็กปรึกษากันภายในกลุ่ม ถึงขั้นตอนของการเล่นตั้งแต่การวางแผนการเล่นจนถึงขั้นกิจกรรมการเล่น
 - เด็กเล่นตามเวลาที่กำหนดไว้
4. เปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์ในการเล่นพื้นบ้านไทยอย่างสนุกสนาน
5. กระตุ้นให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเล่น เด็กทุกคนต้องได้เล่นรวมกลุ่มเพื่อที่จะได้ศึกษาสังเกตพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นกับเด็กในแต่ละช่วงเวลาของการเล่น

บทบาทเด็ก

ครูควรชี้แจงและให้เด็กปฏิบัติ ดังนี้

1. วางแผนและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนภายในกลุ่มเกี่ยวกับการเล่น
2. ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผน
3. เมื่อเด็กทำกิจกรรมการเล่นเสร็จเรียบร้อย เด็กออกมานำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม โดยที่ครูคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในด้าน

1. ความร่วมมือ
2. ความเห็นอกเห็นใจ
3. ช่วยเหลือและแบ่งปัน

เนื้อหา

การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย ที่เน้นพฤติกรรมทางสังคมในด้านการแสดงความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน เป็นการจัดประสบการณ์ที่让孩子ได้เล่นรวมกันเป็นกลุ่ม และเน้นที่ ความสนุกสนานให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเล่นแบบพื้นบ้านไทย

ขั้นนำ (เวลา 5 นาที)

1. ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนอย่างอิสระตามจินตนาการ (อบอุ่นร่างกาย)
2. ครูแนะนำ อธิบายวิธีการเล่นและสาธิตการปฏิบัติกิจกรรมการเล่นให้เด็กเข้าใจ
3. บอกข้อตกลงเบื้องต้น
4. เด็กวางแผนในการเล่นร่วมกันกับเพื่อน โดยมีครูคอยให้คำแนะนำและชี้แนะไกล้ๆเด็ก

ขั้นดำเนินกิจกรรม (เวลา 20 นาที)

1. ให้เด็กเล่นเป็นกลุ่ม 1 กลุ่ม มีสมาชิกในกลุ่ม 10 คน สำหรับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย
2. การปฏิบัติกิจกรรมการเล่นของเด็ก ให้เด็กลงมือทำร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่มตามที่ได้วางแผนไว้ โดยเด็กสามารถปรึกษาและร่วมมือกันทำการเล่นภายในกลุ่ม
3. หมดเวลา ก็หยุดทำกิจกรรมตามที่เวลากำหนด และช่วยกันเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป (เวลา 5 นาที)

1. เด็กออกมาแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับการได้เล่นแบบพื้นบ้านไทย ด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือและแบ่งปัน ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย
2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการปฏิบัติตน ในด้านการแสดงความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน ที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย

ตารางการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย
การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ ละครึ่ง 3 วัน ดังนี้

สัปดาห์ของการทดลอง	ครั้งที่ของการทดลอง	กิจกรรม
1	1	การเล่นพื้นบ้านไทย ตีกรรเชียงแข่ง
	2	การเล่นพื้นบ้านไทย วิ่งเปี้ยว
	3	การเล่นพื้นบ้านไทย รำวงชิงที๋นั่ง
2	4	การเล่นพื้นบ้านไทย ปิดตาตีหม้อ
	5	การเล่นพื้นบ้านไทย มอญซ่อนผ้า
	6	การเล่นพื้นบ้านไทย รีรีข้าวสาร
3	7	การเล่นพื้นบ้านไทย ตีจ๊ับ
	8	การเล่นพื้นบ้านไทย โพงพาง
	9	การเล่นพื้นบ้านไทย งูกินหาง
4	10	การเล่นพื้นบ้านไทย อ้ายเข้อ้ายโหลง
	11	การเล่นพื้นบ้านไทย กาฟักไข่
	12	การเล่นพื้นบ้านไทย เสือกินวัว
5	13	การเล่นพื้นบ้านไทย ตีกรรเชียงแข่ง**
	14	การเล่นพื้นบ้านไทย วิ่งเปี้ยว**
	15	การเล่นพื้นบ้านไทย รำวงชิงที๋นั่ง**
6	16	การเล่นพื้นบ้านไทย ปิดตาตีหม้อ**
	17	การเล่นพื้นบ้านไทย มอญซ่อนผ้า**
	18	การเล่นพื้นบ้านไทย รีรีข้าวสาร**
7	19	การเล่นพื้นบ้านไทย ตีจ๊ับ**
	20	การเล่นพื้นบ้านไทย โพงพาง**
	21	การเล่นพื้นบ้านไทย งูกินหาง**
8	22	การเล่นพื้นบ้านไทย อ้ายเข้อ้ายโหลง**
	23	การเล่นพื้นบ้านไทย กาฟักไข่**
	24	การเล่นพื้นบ้านไทย เสือกินวัว**

หมายเหตุ ** หมายถึง การจัดประสบการณ์ครั้งที่ 2

ภาคผนวก ค
บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. อาจารย์สุภาภรณ์ ณะชานนท์	อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์สดีใส ชนะกุล	อาจารย์สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
3. อาจารย์บงกช ทองเอี่ยม	อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง
4. อาจารย์สุนีย์ สัมมา	อาจารย์โรงเรียนสุวิทย์เสรีอนุสรณ์
5. อาจารย์นพมาศ นิลจินดา	อาจารย์โรงเรียนพญาประดิษฐ์สุนทรารักษ์
6. อาจารย์สมพงษ์ บัวผัน	อาจารย์โรงเรียนวัดสุทธาโกชน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายวีรพงศ์ บุญประจักษ์
สถานที่เกิด	อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	5 หมู่ 9 ต. โนนไชยศรี อ. โพธารอง จ. ร้อยเอ็ด
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศิริรักษ์วิทยา แขวงบุคคโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2536	ค.บ. (สังคมศึกษา) วิทยาลัยครูมหาสารคาม
พ.ศ. 2540	ค.บ. (การศึกษาปฐมวัย) สถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2545	กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร